

mladen nadu

A

AAAAAAAAAAAA
 aaaaaaaaaaaa
 BBBBBBBBBBBB
 bbbbbbbbbbbb
 CCCCCCCCCCC
 cccccccccc
 DDDDDDDDDDD
 dddddd
 1111111111
 2222222222
 3333333333
 4444444444
 5555555555
 6789067890
 3210123
 %%%%%%%%%%%
 ++++++

23344

A

B

E

AAAAAAAAAAAA
 aaaaaaaaaaaa
 BBBBBBBBBBBB
 bbbbbbbbbbbb
 CCCCCCCCCCC
 cccccccccc
 DDDDDDDDDDD
 dddddd
 1111111111
 2222222222
 3333333333
 4444444444
 5555555555
 6789067890
 3213213213
 %%%%%%%%%%%
 ++++++

R

U **POVIJEST**
 ŠKOLSTVA
 SEVETSKOM
 PRIGORJU

POKROVITELJ IZLOŽBE:

Zagrebačka banka
dioničko društvo
Poslovnica Sessete

*Zahvaljujemo se Gradskom uredu za kulturu, obrazovanje i znanost
na izuzetnoj pomoći i Hrvatskom školskom muzeju na korištenju
arhivske građe i eksponata za izložbu.*

Svojim prikazima pomogli su tiskanje kataloga:

"Zagreb osiguranje" - Zagreb

"Sljeme" poljoprivredno poduzeće s.p.a., Sessete

"Badeč" d.d. - Sessete

"Color 1000" - Zagreb

Caffe "Forum" - Sessete

"Geomid" - Kašina

"Geodetska poslovnica" J. Kokolek - Zagreb

"Pivnica u Kuriji 1784" - Sessete

"Fides - Zagreb" d.o.o.

"Manira" d.o.o. - Šušunovec

"Arp" d.o.o. - Sv. Ivan Zelina

"Prigorka" d.d. - Sessete, Sessetska cesta 27

"Metalinsti" poduzeće za uvoz-izvoz, izvođenje centralnog
grijanja i vodoinstalacija - Sessete

LJUDSKA SE PROSVJETA POSTIZAVALA
SAMO NA OBRAZBOJ, A OVA NEOTRUDIVOM
NAUKOM, KAKO SU ŠKOLE JEDINO I TO
NAJMOĆNIJE SREDSTVO OBRAZOVANJA,
TAKO SU I ONE MJERILO KOJIM SE
MJERE KULTURNI STUPNJEVI
SVA KOG NARODA

(B. Cvrak, Građja za povijest školstva, knjiga I, uvodna riječ)

DOBRO OMILJE SA ŠKOLOM

Projektirao od. Jovica Vidović (S.A. 1988)

MLADEN NADU

**POVIJEST ŠKOLSTVA
U SESVETSKOM
PRIGORJU (1836 - 1945)**

Rujan, 1996.

Karta naseljenih i podnaseljenih mjesta u Priroju i pripadajućim selima

ŠKOLA U VUGROVCU

Stara škola u Vugrovcu (zgrajena 1833.)

nalazimo u kanonskim vizitacijama vugrovečke crkve Sv. Mihalja, kada vizitator samo konstatira (1669. godine): "da učitelja i škole nije bilo". U zapisnicima Kraljevskog zagrebačkog literalnog okruga (17-18. stoljeće) ne nalazimo nikakvih vijesti o školi u Vugrovcu, pa smo se morali poslužiti drugim izvorima. Najvažniji izvor je spomenica "Obće pučke učione u Vugrovcu", zatim "Zapisnik-Dopisnik učione Vugrovečke započet godine 1835 do 1875", spomenica pučke škole u Kašini (nije original, već je period od osnivanja do 1945. napisan po sjećanju najstarijih ljudi u selu i učitelja iz Kašine"), knjiga I. Galovića "Vugrovec i okolica" (Zagreb 1969, privatna naklada), knjiga J. Kloboučara "Daro Popović, ranjajući učitelj u Vugrovcu" (Zagreb, 1904.), i "Podaci o školama i nastavnicima iz 1938/39. za kotar Se, Ivan Zelina" (original u Hrvatskom školskom muzeju). Za uvid starija školstva u Sesvetskom prirođu moramo navesti odlomak iz uroda školske spomenice u Vugrovcu: "Prema svjetlosti prošlog, a osobito u sadanjem stoljeću počelo se u našoj domovini ozbiljno misliti i raditi kako bi se dalo puka našem prilika da se nauči barem ono, što je svakom čovjeku najpotrebitije čitati, pisati i računati. Uvidjelo se naime, da bez ovoga elementarnoga znanja ne može biti govora o višem napredku u naučih, da je ovo znanje temelj svakomu drugomu. Na mnogi i mnogi ne mogu ići na više škole, nego moraju ostati na otčevini svojoj, orati zemlju i baviti se kakovim obrtom. I oskarvo je elementarno znanje isto tako nužno kao i onima prvim... Stajući dobre gospodarske knjige i časopise, može čovjek kojčeta u svome gospodarstvu popraviti... čitajući dobre knjige čovjek usavršuje se, svoje duševne sile kripi, značaj ubrčvaje i tako postaje jačim, da može svake neprilike i nevolje laglje podnositi, da duhom ne klone u nesreći, a napose se usreći". Prvi nosioci i širitelji kulturnog života tijekom stoljeća u Hrvatskoj su bili svećenici i redovnici, koji su bili i prvi temeljitelji pučkih škola. Vugrovečka spomenica nam to i potvrđuje: "Sve ove koristi pučke škole počelo uvidjeti prosvijetljeni Hrvati pak se dali na ustrojavanje pučkih škola. U početku bilo bome svakojake. Gdje se našao vstan župnik, on bi se sam trudio oko podizanja škole, on poče sam djecu besplatno u svom župnom dvoru poučavati... a učiteljem namijenjenim također je slabo plaćao trud, bijahu upućeni na šarežljivost vlade, župnika ili župljana, kako to pokazuje i domelje i povijest pučke škole Vugrovečke". Isto kao u Sesvetama, Cerju, Kašini, i u Vugrovcu je postojala velika odobnost u svezi otvaranja pučke učione, što potvrđuje i školska spomenica: "Kao što svaka dobra stvar ima neprijatelja, tako je i ovdje bilo, nastadole protu tome neki nezadovoljnici, stadole odgovarat i dobro i pametno misleće, a od poglavarstva nije bilo pomoći, tako propadne ova lijepa namisao".

Uprikos svim tim nedaćama, škola u Vugrovcu je osnovana već 1836. godine". Trebalo je vremena i vremena dok su se okolnosti za našu školu poboljšale, a to se valja sa zahvalnošću pokloniti uspomeni onih pojedinaca koji su bacili sjeme u zemlju skoro neobrađenu, koje je ipak niknulo i počelo donositi krasna ploda... takova ploda donosi, a dati će Bog te će ga donositi i više ova naša Vugrovečka škola, koju spada među starije u Zagrebačkoj županiji. Ustrojena je naime 1836. godine nastojanjem bivšeg (vugrovečkog) župnika Martina Pečić, koji si je mnog truda dao što je ova škola PRVA u kotaru Vugrovečkom ustrojena, mladež obučavana je najprije u župnom stanu po Martinu Pečić i mjesnih kapelana, iz toga smještena je u nadbiskupsku gostionicu gornji sprat". U spomenici se odmah nadovezuje status učitelja, da li se to odnosi na učitelja postavljenog od vlade (ministarstvo prosvjete) ili je župnik sam plaćao učitelja, ne znamo: "Učitelj je imao plaće 10 Kr. u srebru ili 17,1/2 novčića (a. vr. / od svakog obdijenog milikarca, koju plaća bio si je sam

obvezan pobirati, prigodom obdržavanoga križeca božićnih danak, osim toga primao je od strane slavne gospođice Vugrovečke 12 akovih vina, 12 vagona žitka i 12 hvanih drva, dva pripadala ujedno i ogrev škole". O utemeljenju škole u Vugrovcu piše i J. Klobočar/Gjuro Popović, navajajući učitelj u Vugrovcu, Zagreb 1904, str. 8): "U Vugrovcu je nastojanjem župnika Martina Pečija osnovana pučka škola 1836. godine. U njoj je obučavao župnik ili mjesni kapelan, poslije namjereni učitelj svojotovnjak. Učila su se djeca pak najviše molitvi i kršćanski nauka, zatim nešto čitati. Na kršćanski nauk bila su djeca dužna dolaziti u župne stanove, pa je tako bilo u Vugrovcu. Poslije prve te periode bile su smještene vugrovečka škola u nadbiskupsku gostionu na gornjem spratu, što je stajala na vugrovečkom trgu. Slično je bilo i drugdje, pa se nečuvno čitale tužbe, kako može da bude krčma i škola pod jednim krovom". Usprkos svim nedaćama, župnik Martin Peči i dalje nastavio "borbu" za ustrojstvo škole i podizanje školske zgrade u Vugrovcu. On sam je: "potzave mladost obokabljivao knjigami i inim potrebnim učevnim sredstvima, utemeljio je glavnicu od 100 forinti..., pomenuti župnik Martin Peči godine 1850. svojki nastojao je o tom da bude nova škola sagradjena, dapače kamen bile je nakopan iznad kuće Žitak, vapno bile su sažgano u biskupskoj tami u Platinu, trošak svr podmirio bi bio blage uspomene nadbiskup Juraj Haulik koji je ujedno poklonio zemljište na kojem se sada nalazi škola, župljani bi imali biti podati tebače i foringe, dapače pomenuti župnik, da pospješi djelo, te da ljudi marniji kod radnje budu, dao je foringom kamen dopeljati, u nj se ugledala zadruga Galović, te zadruga Kovačić br. 5...". I ovaj puta, kao i 1836. godine pojavili su se protivnici izgradnje škole: "Ali poradi intriga bile je škola sagradena tek 1855." (J. Klobočar, n.d. str. 6). Uz Martina Pečija za podizanje školske zgrade najzaslužniji su još Josip Brestojanski, providnik vugrovečke gospođice i mjesni nadzornik, Franjo Verzer, bivši načelnik općine vugrovečke, Josip Galović, bivši općinski sudac. Iz valovnice od 16. siječnja 1857. godine saznajemo:

- 1) Škola je trivijalna
- 2) Škola potaze djeca iz ("obćina školska sastoji se iz zaoklovanih mjestah") ovih sela: Kačanec, Slatina, Vugrovac, Gorancec, Prekvrnje, Kačšlovina, Gjurjekovec, Paraševina, Popovec, Dobrodol i Šimančevac.
- 3) Učitelja predlaže sasjetnik i općina
- 4) Broj djece: "džabe škola polaziti i to dane tebatne ukupno jest 120. Od ove djece imade u pojedinah zaoklovanih mjesti i pristanak i to:

	muške	ženske
u Slatini	4	2
u Vugrovcu	8	5
u Gorancih	18	6
u Slatini	20	8
u Prekvrnju	10	5
u Kačšlovini	9	4
u Gjurjekovec	7	2
u Popovec	-	-
u Vurnovcu	-	-
u Dobrodolu	4	2
u Šimančevca	5	1
u Paraševini	-	2 ¹⁾

Školska zgrada ima jednu sobu, koja je učionica, dok je druga soba služila kao stan za učitelja. Nastava se održava svaki dan prije i poslije podne, po četiri školska sata "po jednom učitelju u hrvatskom jeziku", dok "nauk kršćanski predaje mjesni kapelan bez naknade". Škola ima godišnji prihod od 356 forinti. U Galović u svojoj: "Povijest domaćoj povjestini po Andriji mlađem Galoviću sastavljenoj 1875" (originalni rukopis u Muzeju Prigorja) spominje prve učitelje u Vugrovcu: "... prve brazde urezali su na polju pučke prosvjete u Vugrovečkoj župi Josip Zagvozda, Franjo Plausch, Šek, Tabček, Andrija Jantolić i Petar Dantenbauer". J. Klobočar navodi isto ali i dodaje: "Potonjem (Dantenbauera) je već kao monitor pomagao u nastavi Gjuro Popović (budući vugrovečki učitelj) koji je pučku školu završio u Vugrovcu kod učitelja Andrije Jantolića s odličnim uspjehom". Duhovni stol, pogotovo župnici u svojim župama: "zagovarali su roditelje da pošalju svoja djeca u školu..., takav župnik bio je i Martin Peči, koji je nagovarao također njeke roditelje, osobito Galović Mihajla i Mata Kovačića da svoje sinove (nakon pučke škole) pošalju u veće škole u Zagreb, da će on sam preuzeti cijela opskrbu za mladiće, samo da pripravlja se za svećenički stalež, jedino je Gjuro Popovića uzao k sebi, čiji životopis ovdje bilježimo". U vugrovečkoj spomenici nema nikakvih zapisa o školstvu u vremenskom razmaku od 1857. do 1880. godine. U "Zapisniku-Dopisniku pučke učione u Vugrovcu" vrlo je malo podataka o najranijem školskom periodu, tek od 1854. ima više. Tako saznajemo da je 1855. u Vugrovcu upravitelj i ravnatelj učione Matija Hervardi, koji je od c. k. kotarskog uveđa primio "raznih knjigah u hrvatskom i njemačkom jeziku pisanih":

- 1) HERVATSKI ABCEDARNIK TABLICA-1
- 2) POČETNICAH-5
- 3) ČITANKAH-2
- 4) NIJEMAČKI ABCEDNIK-1

Od godine 1857 spomenica škole vodi Gijuro Popović: "od ovuda počinje prepisivanje Gijuro Popović, učitelj". Do sada smo već nekoliko puta spominjali ime Gijure Popovića, učitelja, koji je tijekom svojih neprekidnih 44 godina učiteljsovanja u Vugrovcu ostavio duboku trag ne samo u području prosvjetiteljstva, već i ostalim djelatnostima vezanim uz Vugrovec, uostalom Prigorje i domovinu mu Hrvatsku. Njegovu ime ostali će zavijek upisano zlatnim slovima u povijesti učione u Vugrovcu. Rodjen je 31. listopada 1883. godine u Šimanovcu, župa Vugrovec, pučka škola završio je u Vugrovcu. Nakon završene pučke škole polazi: "radije na privatnu nauku, nego da polazi koje srednje učilište, pa je uz to u domaćoj svojoj školi bio monitorom". Tu se je istakao, pa mu je mjesni ravnatelj i vugrovečki župnik Matiji Peči izdao svjedožbu u koju je napisao: "Niže potpisani vjerovano činim, da poštovani Juraj Popović već ono vrijeme, kada sam priprio u župu vugrovečku za upravitelja god. 1854. službu privremenog učitelja točno jest svršavao..., ter djecu u propisanih naučih neustrahivo i u pjevanju podučava i svjēbu". Godine 1855. Popović je stupio u učiteljsku školu, koju je završio 1857. godine: "... pa nakon dvogodišnjih nauka solidnom spremom snabdjeven je nje u javni život izkao" (J. Klobučar, n. d. str. 7), i odmah dobio mjesto učitelja u Vugrovcu. Već 1860. njegov rad u školskom djecu u vugrovečkoj učionici je nagradno sa sjednice Nadbiskupskog duhovnog stola održanoj 27. siječnja 1860. poslat ma je dekret ovačnog sadržaja: "Uslijed otpisa Visokog c. k. namjesništva od 4. m. br. 19. 209. 4. 505. izvjavlje Vam se visoko priznanje C. kr. namjesništva kao i nadbiskupske ove oblasti u to ime, što ste prokle godine 1859. hrabrojednom marljivošću i osobitim sposobnošću a podučavanju školake mladeži odlikovali". Nadbiskupski dahovni stol u Zagrebu je 26. listopada 1860. poslao pismo svim školama u Hrvatskoj u kojem javlja i preporučuje: "Kao radostni pojavi a hrvatskoj kajčevnosti ima se smatrati započelo jur netom minulog ljeta izdavanjem školskog časopisa imenom "Napredak"... , ter je vlada občinam školskim nalozila da svaka na jedan izisk "Napredka" predtroji". Već 1861. godine a tom listu piše se o vugrovečkoj učionici i učitelju Popoviću: "U naših pučkih učionah nije se dosle ni malo, u koliko ja znam, ili vrlo slabo obziralo na naša narodna povjest..., kao što sam iz vjerodostojnih izvora dočuo od posjetnika tamošaje škole, i u tom je kao i u mnogih drugih predmeta hvale vrijedna iznimka g. Gijuro Popović, učitelj vugrovečki, koji djecu također je u hrvatskoj povjesti obučavao. Žvio: Tako valja!". Za svoj pregačaki i usoriti učiteljski rad Popović je dobio priznanja i od svojih kolega učitelja, pa je tako u listu "Napredak"(br. 12, Zagreb 1862. godine) zapisano: "U znak osobitog priznanja radi revnosnog i uspjelnog djelovanja nagradjen je Gijuro Popović iz Vugrovcu + 40 forinti iz zaklade narodnih učitelja". U austrijskom listu "Oest. Schulfote" iz 1858/9. godine izkao je članak o vugrovečkoj školi i Gijuri Popović: "U svakom pogledu izvanst je mladi učitelj Gijuro Popović iz Vugrovcu. Učlenici su mu u svim predmetima dobio podučem, te žvahnio i razumno odgovaraju u književnom jeziku, prem se tamo zlo hrvatski govori (??). Imerito, što se tiče slovnicke, vidi se, da mu djeca izvrsno praktični mađa, pismo im je posve prijatno, a pjesme toli crkvene kolli školske pjevaju nepridružno i skladno. Penalaju se u učionici veoma pristojno i ne ukazuju nikakova straha, tako da je lastno opaziti, kako su djetinjekom ljubavju svoje učitelju pveženi. Zapni upravitelj Mato Muslija složno potpomazhe učitelja...". Rad Gijure Popovića veoma je cijenio ondašnji školski nadzornik Ivan Filipović, koji ga je uvijek isticao kao primjer: "... koji je i za nastale nove ere (reorganizacije pučkog školstva-M. Nadu) dokazao, da čovjek može biti dobrim i poboljšanim učiteljem, a ujedno i pobornik modernih školskih načela". U Zagrebu je 1864. održana Prva hrvatska zemaljska izložba. G. Popović je kao "svjestan Hrvat i napredan pučki učitelj mao dobro, da se u izložbama narod najbolje upoznaje sa svojim privrednim napretkom i na kolikom mu stupnja počva njegova KULTURNIA SNAGA". Na toj izložbi vugrovečka pučka učiona je izložila: "učeničke pismene i risarske radove", za koje je počula priznanja, a sama škola je dobila medalja, dok je Popoviću osobno pripala počarna diploma.

Završnim ispitima školske godine 1864/5. u Vugrovcu bio je prisutan i veliki župan zagrebački. Kukuljević: "koji je pohvalio Gijuro Popovića, priznavajući njegov rad na polju pučke prosvjete". U spomenici nigdje do 1890. godine ne spominje broj učenika-polaznika pučke učione u Vugrovcu, jedno smo pronašli u "Miestopisnem riečniku krajevine DHS" od V. Sabljara, izdanog u Zagrebu 1866. podatka da u Vugrovcu te godine postoji: "učiona s jednim učitelje, koja polazi 68 muške djece i 23 ženske djece". Za svoj rad u školi Popović je dobio od Nadbiskupskog duhovnog stola pohvale 1867., 1868., 1870. godine: "za marljivo rad u školi i odgoju mladeži"; Kruna tog njegovog marljivog rada je usvođenje, prije nego je to zakonskim putem određeno, četvrtog razreda u pučkoj učionici vugrovečkoj. To mu je priznalo kotarski školski nadzornik Nikola Havlišek 1869. godine: "Gospodina Gijuri Popoviću podje za rukom tečajem dvanejsto-godišnjeg učiteljsovanja u Vugrovcu, da je postignuo izvanredna uspjeh u propisanim, puče i onim predmetima, što ih je na svoju ruku predavao, pa ma njegova četveroazredna škola u ovom kotaru mora uzomom nazivati". Vugrovečka učiona izdajala je svoje radove na učiteljskoj izložbi u Zagrebu 1871. godine, te na mladenjskoj izložbi u Budimpešti, gdje su Popović i učiona također dobili pohvale i odlikovanja. Godine 1892. na izložbi učila u Zagrebačkoj obrtnoj školi vugrovečka učiona i Popović su "za svoje izložke pohvalnom diplomom odlikovali". Od strane

Kraljevske vlade za svoj rad Popović je dobio 1873. godine: "visoko priznanje za revno i uspješno službovanje", a isto takvo priznanje mu je 1882. dodijelio Kraljevsko županijsko školsko nadzorničtvo zagrebačke županije. Izvan školske djelatnosti Popović se vrlo mnogo bavio ratarstvom, voćarstvom i vinogradarstvom, te je nastojao svoje suseljanke upoznati s modernim metodama u svim tim granama privrede. Njegov suseljan A. Galović u svoj "Povijestima" je zapisao: "bio je vistan ekonomist", dok I. Galović ("Vugrovec i okolina") kaže da je: "prednjačio svojim vlastitim malim gospodarstvom, koje se sastojalo od nekoliko jutara zemlje i vinograda". Svoje prečišćene ideje je na jubilarnoj izložbi Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva u Zagrebu 1891. godine: "Gjano Popović u Vugrovcu. Vođe toga bvala vrijednog revnika i učitelja spada među najbjeđe, najplemenitije i najstarije na izložbi, a bilo ga je 55 tarjara". Ovakav rad Popovića na gospodarstvenom polju uočen je od strane kraljevske vlade, te ga je već 1893. kotarska oblast u Sv. Ivan Zelini imenovala: "stalnim gospodarskim izvjestiteljem za područje upravne općine Kašino" (J. Klobočar, n. d. str. 14), i tu je dužnost obavljao sve do svoje smrti. Kada je filoksera uništio vinograde u Vugrovcu: "zabeinut je bio naš Popović i putovan je s nekoliko dragova na Bičel, da tamo vidi uspjeh američke loze i time potakne svoje seljake na ozbiljan rad, svojim primjerom i riječju mnogo je doprinio razvoju vinogradarstva u Vugrovcu" (A. Galović). Povodom 40-godišnjeg njegovog rada u paškoj prosvjeti Banaka vlast mu je u dodijelila medalju: "Polto je ustanovljeno Vaše pravo na počasnu kolajnu, utemeljene previljnim račun pismom od 18. kolovoza 1878. za četrdesetgodinje vjerno službovanje, dostavlja Van se primjerak odnose kolajne" (J. Klobočar, n.d. str. 14).

Sada se moramo vratiti u godinu 1880., jer je tada u spomenici župe crkve zapisane: "Godine Gospodnje 1880. kada sam došao u župu Vugrovec, bio je potres po čitavoj Hrvatskoj, osobito u Zagrebu i njegovoj okolini... u pokretnosti godine, 9. studenog (užecak) u pola osam sati u jutro drmao je potres oviđe (u Vugrovcu) trideset sekundi... Školska zgrada usried potresa tako bila raskinana, da se je morala do kraja porušiti i nova na sadašnjem mjestu, nješto podpocem Kr. visoke zemaljske vlade, od dobrovoljnih priselakih, a najviše troškom občine sazidati". I u školskoj spomenici je opisan ovaj potres: "Dne. 9. studena u pola osam sati ujutro oštećio je potres školsku zgradu, da nije bila prikladna za obuku, stoga bijaše obustavljeno mladeži prekrivato od 9. studena do 1. prosinca, dne. 19. studena iznajmljene su dvije sobe u gostioni nadbiskupskoj, a stan za učitelja iznajmljen je u kući Josipa Fibera tik puta u Vugrovec.". Geometar (mjernik) Ivan Čabrijan pregledao je oštećenu školsku zgradu 18. studenog 1880. i ustanovio je da potpuno neprikladna za nastava i stanovanje učitelja. Školski nadzornik I. Filipović je također pregledao školsku zgradu 4. svibnja 1881. godine. U toj godinu učinjeno je polazilo u tri razreda (I-IV) 147 učenika, a u opetovnicu 34 učenika. U sljedećoj godini, 1881./2., u mjeseca studenog i prosinca: "sazidan je temeljni zid za gradnju nove učionice". Tijekom veljače, ožujka i svibnja dovršena je gradnja školske učionice u Vugrovcu: "velikom materijalnom potporom župe općine Vugrovec, naloženom potporom Kraljevske zemaljske vlade i radom vrijednih župljana vugroveckih, pa je mladež 12. kolovoza 1882. smještena u savosagrađenu učionu". U četiri razreda (I-IV) i opetovnicu upisano je 190 učenika. Izgleda da radovi na školskoj zgradi nisu bili dobro izvedeni, jer se 12. rujna 1883. sustalo pojevanstvo, koje je konstatalo niz propasta, koji su nakon te intervencije ispravljeni, uput su popravljeni podrum i kuharna škole. U školskoj godini 1882./83. upisano je u redovnu obuku i opetovnicu 193 učenika. Od te godine do 1886. broj upisanih polaznika-učenika u prosjeku je oko 140 u obveznoj nastavi i 35-40 u opetovnici. Obuka je redovito održavana, godišnji i polugodišnji ispiti isto, dok je iz školskog vrta 1886. razdijeljeno: "besplatno među školsku mladež i župljane 650 komada cijepovač". Od te godine broj upisanih učenika-polaznika prelazi brojku 200, to traje sve do 1896. godine, tada prelazi brojku 300, u prosjeku se do 1903. godine upisivalo godišnje oko 230 učenika u redovnu nastavu (I-IV) razred i opetovnicu. Godine 1887. na sastanku vugrovecčkog školskog odbora odobreno je otvaranje sjesta: "u plađe za podučitelja, koja će se imati smješteni početkom školske godine... plaća od 330 forinti... dana 28. rujna 1888 primljena je namjestna učiteljica Veronika Stanković, koja je 28. studenog 1889. imenovana definitivnom učiteljicom kod ovojnostne učionice". Gjano Popović je tada po treći puta odukom Kraljevske HDS zemaljske vlade imenovan: "... dne. 1. travnja 1890. pravnim razmjajem učiteljem kod ovojnostne pačke učionice". Učiteljica V. Stanković bila je samo godinu dana na školi, zatim ju je zamijenila, privremeno, učiteljica Terezija Janaković (18.1.1891). Iste te godine u Zagrebu je održana jubilarna izložba Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva, na kojoj je izlagala svoje radove i pačka učionu iz Vugrovcu: "te ženaka mladež dobila za ručni rad pobvalu". Učitelj Popović je s učenicima vrlo uspješno vodio i školski vrt, pa je tako još 1888. godine iz školskog vrta besplatno podijeljeno školskoj mladeži i župljanima 400 komada cijepova, a u 1892. je: "razdijeljeno besplatno iz školskog vrta među školske mladež i župljane domaće i strane 789 cijepova, ujedno razdijeljeno je i šibicaš plemenitog vođa cjepljenih 400 komada školama u Vrabču, Resniku, Lapoglavu i Ivančić Gradu, među školsku mladež i župljane 300 komada, osim toga cjepljeno je 2368 komada u školskom vrtu". Do 1903. nastava u vugrovecčkoj školi održavala se je redovito, isto tako održavani su polugodišnji i godišnji ispiti. Nažalost, u toj godini, dana 22. studenog, u sedamdesetoj godini života, nakon 44 godine neprekidnog učiteljskovanja u svom voljanom Vugrovcu umro je Gjano Popović. Sahranjen je na starom groblju kod kapele sv. Mihajla u Vugrovcu. On je bio prethodnik pačkih učitelja, kakvog je B. Šulick opisan još 1850. godine (u svome "Naputku za one koji će štati"): "Ako hoćemo da škola postigne svoj cilj, treba prvo, da dobije sposobna i vješta učitelja, koji se je dao na taj posao ne od staleža, nego iz ljubavi prema staležu učiteljskom. Mnogi se dođuše stide toga staleža, no nije valjda daleko vrijeme, kada će biti ovaj stalež prvi u zemlji, kad će se učitelj smatrati kao najveći dobrovojni

naroda, jer u istinu govoreći od njih zavisi više sreće zemlje, nego od poglavara i zakona. Zato nemojte, gospodo učitelji, kloniti dugom na Valoj strmenoj stazi, doći će stakale i pred Vaša vrata". Iz ovoga se vidi, da posao učitelja nije bio lagan, materijalni položaj vrlo slab, pa nas ne čudi ovakav zapis u vugrovečkoj spomenici: "Učiteljsvo Kraljevstvo Hrvatske i Slavonije obratilo se je i ove godine petiolicom za poboljšanje svog materijalnog stanja na hrvatski sabor, ali, osim hvale, poticanja i drugih lijepih riječi nije došlo ništa. Odbio je s svojim zaključcima tebeš s razloga, da sad nemaš sredstava kojima bi mogli poboljšati oskudni položaj učiteljsva". Usprkos svim nedaćama, hrvatski učitelji, pa tako i vugrovečki, predano i domoljubivo su nastavili svoj prosječnog pučki rad.

Gjuro Popovića naslijedio je na učiteljskom mjestu u Vugrovcu Josip Matagić, 4. siječnja 1904. godine, i nastavio voditi spomeniku škole. U to vrijeme pojavila se u kotaru vugrovečkom epidemija "gribe", koja je prekinula obuku na dva tjedna. Upisalo se te godine 277 polaznika u dva četiri razreda i 72 u opetovnika. Vugrovec je 17. prosinca 1905. godine zahvatio potres: "Stari gost ove okoline, poždravio nas u pola 12 sati noći snažnim trzajem i podmlakom podzemnom tuznjavom. Udarac je došao sa sjeverozapada, osim nekoliko poteza na Bzuki (Škole) zidova nije učinio znatnije štete. Ali je zato dan, 2. siječnja 1906. potres ispravio nso i nadopunio ono, što je nedovršeno ostavio. U pola 6 jutro navala je buka s sjeverozapada i tolikom snagom zahvatio je udarac potresa školsku zgradu, da su joj stijene provaljale hađuku glazbu praćenu basom podzemnih sila. Kao da su sve zemaljske sile urotile proti jednoj zgradi. U opće djelo okošta žule su se sve moguće varijacije grube-criljenje, ikripanje, straganje, taljenje, buka, buka, lomjava i nema dosta izraza, da se opšte taj ubis, koji je trajao 8-10 sekundi. Silan praš nije dao očima gledati. Čitavi komadi stijera ostali su bez žbuke, a velike pukotine propuštale su svjetlo izvana. Crijep s krova je padao, a dimnjaci se srušili. Stropovi u obim školskih zgradama spuštali su trbuhe, što radi trulosti greda, što radi težine zemlje i opke kojom je potaracan tavan debljine od jedne stope i više. Školska je obuka obustavljena od 2. siječnja do 15. veljače 1906. godine. Zato je obuka predložena u pramike do 26. srpnja. Za vrijeme prekida obuke obavljani su najvažniji popravci zgradi, dok su glavni popravci odgođeni za zgodnije vrijeme. Udarci potresa, daleko slabiji, ponovljali su se do mjeseca srpnja".

U učiteljskom zboru vugrovečke učione došlo je do promjene, učitelja Dragica. Kultura je oboljela i 1. prosinca 1905. je umirovljena, zamijenila ju je učiteljica Ljubica Kovačić. Tijekom školske godine 1906. - 1908. školska spomenica nije vodjena, isto tako i 1909./10.: "jer radi promjene u vugrovečkom učiteljsva nije se mogla spomenika tri godina ispuniti". U toj školskoj godini ravnatelj i učitelj Josipa Matagića je zamijenio učitelj Franjo Malokvić iz Rada, koji je kratko vrijeme bio na mjestu učitelja u Vugrovcu, nastupio ga je: "zbog nezadovoljstva". Naslijedio ga je 1. rujna 1910. Ivan Matjerić, koji isto tako je bio tu kratko vrijeme, premješten u lipnja 1911. u Jechvo, a umjesto njega: "obužavala je u III, IV i V godištu namjestica učiteljica gdjica. Ivana Ražić". U mjesecu srpnja 1911. došao je novi učitelj u Vugrovec: "Franjo Kovačić iz Lonje, po želji općinskog školskog odbora iz Vugrovcu". Njegova sestra "kandidat učitelj stručne škole" neko je vrijeme zamjenjivala učitelju Ljubicu Kovačić. Škola pohađa 264 učenika u obveznoj obuci i 87 u opetovnici, te godine je nabavljen od strane općine na zahtjev učitelja zemljišni "Hrvatske-Slavonije-Dalmacije, te Austro-Ugrarlike i Evrope".

U sljedećoj školskoj godini prvi puta je u Vugrovcu održan analifabetički tečaj: "...onih školskih sposobnjaka, koji su tečajem godine bili oprošteni od potaza škole radi neuspjeha... u tom tečaju, koji je trajao 4 zimska mjeseca(studenj 1912., se siječanj i veljača 1913., a jedan i pol ljetna mjeseca, srpanj i polovica kolovoza 1913., bilo je 61 analifabeta, od kojih je učitelj obučavao 18 dječaka, a učiteljica 43 djevojčice". Učiona polazi u toj godini 294 učenika u obveznoj obuci, u opetovnici 95. Godine 1914. potokak djeca u: "Vugrovcu je slab, većim je dijelom nikakav. No to je isprizano kod školske mladeći kojima su očevi otišli na ratniše da se bore za kraja i dom". Takvo stanje vladalo je tijekom sljedećih godina, a školska godina 1917./18. započela je tek: "...dana 1. studenog 1917. radi disenterije na kojoj su školska djeca i učiteljica ove škole bolovala. U 1918. godini pojavila se je "aridbolja", pa u neka djeca od te bolesti i umrla... a 1919. zdravstveno stanje učiteljsva i školske mladeći je dosta nepovoljno, ... bolovalo se od španjolske groznice i dosta je djeca od nje umrlo". U učiteljskom zboru došlo je 1919. -1920. do promjene: "Radi previelkog broja škol. sposobnjaka molio je potparni (učitelj Kovačić) za učiteljsku pomoć. Kraljevstva županjska oblast je tu molbu najpripravnije prihvatila, pa je poslala za pomoć namjestu učiteljicu Mariju Kanižaj dne. 10. listopada 1919. (ostalo na školi do 1920)". Do školske godine 1922./23. nema nikakvih promjena, polazak škole je redovit, nakon 11 godina učiteljske službe u Vugrovcu premješten je u Radeš zvanatelj i učitelj Kovačić. Njega je zamijenio učitelj Božo Šantek, ali nije nastupio na službu, pa je na vlastitu molbu: "došao u Vugrovec učitelj Josip Petričević, koji je nakon kratkog vremena, na vlastitu molbu premješten natrag u Nedešće, odakle je došao". Nakon svih ovih promjena na školu u Vugrovcu je došao: "učitelj Milan Maletić, iz Sv. Ivan Zelina, isto po vlastitoj molbi". On od te godine vodi školsku spomeniku, u prvaj godini njegovog učiteljsovanja upisano je 290 učenika u obveznu nastavu(I-IV), u opetovnicu(III-III tečaj) 127 učenika. Od 1924. školske godine do 1928./9. nastava je redovito održavana, godišnje je prosječno upisano u obveznu obuku i opetovnicu 250 djece-polaznika. Godine 1926./7. poradi: "bolesti dobraca i hripavca kašlja obuka je bila obustavljena oko tjedan dana", dok je u idućoj godini zima bila veoma oštra, pa djeca: "većinom siromašna, trošno odjevana, udajama od škole, nisu mogla po

debelom sruja polaziti školu. Brojni, marljivi i ogravnani žitelji spečevali su nastavu sve do u kasno proljeće". Zbog sve većeg broja polaznika-obveznika(238 u obveznoj obuci i 87 u opetovnici): "imenovano je četvrto učiteljsko lice, gđa. Anđelka Bujas". Na sastanku učiteljskog vijeća: " cijelog srca odlučano 2. svibnja 1930. godine u Sv. Ivan Zelini..., kad je došao red da se svaka škola imenuje imenom i prezimenom kojeg vrijednog istaknutog rođoljuba, imenovao je i okostio vugroveski učiteljski zbor svoje školu imenom najvećeg rođoljuba, narodnog dobrovitara, slavnog biskupa-vladike (???) Josipa Jurja Strossmajera. Škola se dakle od 2. maja 1930. zove Osnovna Narodna Škola J. J. Strossmajera u Vugrovcu". Ovakva odluka učiteljskog vugroveskog zbora je potpuno u duhu onoga vremena, ali proglašiti katoličkog i hrvatskog biskupa protivno vladikom prelazi sve meće realnosti, svodi se na čisto politrostvo-u hrvatskoj historiografiji valocirati će se uloga biskupa Strossmajera u političkim i društvenom životu onadavne Hrvatske, vrlo važne za daljnji tijek povijesti Hrvatske. U spomenici, pisane u doba kraljevine SHS i Jugoslavije ima dosta ovakvih "bisera", no, opet naglašavamo, to je sve pisano "u duhu onoga vremena".

Tijekom idućih godina stalno se povećava broj neupisanih polaznika-obveznika, tako već 1931./32. nije upisano u prvi razred 115 učenika zbog: "prevelikog broja djece i pomanjkanja prostorija, na jednu godinu dana". Upisano je u obveznu obuku (I-V razred) 188 dječaka i 176 djevojčica, ali je u IV i V razredu: "150 daka bio preveliki broj u pomanjkanju školskog prostora. Zato je V razred od 50 polaznika upisan u I viši razred. Pošto su u školskoj zgradi dvije školske sobe sa četiri nastavnika, ne može se svakidašnja obuka i u četiri viša vršiti, to se obuka u onim razredima vrši samo u nedjelju kao opetovnica. Tako je od svakidašnje škole otpalo 48 polaznika V razreda i upisano u viši razred. Ovdje vrlo zanimljivi detaljak, napisan očvrkno, od nepoznatog autora: "Ono što je G. Popović urveo kao napredak u odgoja i obrazovanju, to se sada ukida, jer ništa nije učinjeno na povećanju broja prostorija". Iste godine je ukinut: "narođenjem Ministarstva promjete V razred, odnosno I viši, kao i opetovnica zbog pomanjkanja školskih prostorija i nastavnih lica. Ostala su na školi četiri niža razreda narodne osnovne škole". I sljedeće školske godine, 1932./33. otpušteno je: "poradi broja djece i pomanjkanja školskih prostorija 99 obveznika prvoga razreda na jednu godinu dana". Učitelji su pristupovali tečaju "gimnastičkom po sokoličkom sistemu u Sv. Ivan Zelina, po kojem se ima podučavati školska mladež, dok podmladak Crvenog križa broji 135 članova". Školska godina 1934./35. počela je 1. rujna 1934., upisano je u obveznu obuku 311 učenika, ali je ostalo zbog: "pomanjkanja školskih prostorija i nastavnih lica neupisano 110 polaznika. Za proširenje škole, koje je neophodno, radilo se mnogo, školski odbor je vjetrov u svom proračunu samo po 25000 i15000 dinara, no od peve odobrene samo nije školi isplaćeno niti jedna para, dok drugu samu nije općinsko poglavarstvo vjetrov u svom godišnjem budžetu". Tako se rapido širi analfabetizam, a marjak školske izobrazbe opala se u velikoj mjeri među narodom. Zbog bolesti učitelja i ravnatelja Maletića nije bilo u Vugrovcu dva mjeseca(1936.), a onda je promešten u Slovenju. Uprava škole je preuzela učiteljica J. Kovačić, koja sada i vodi spomenica. Na mjesto Maletića došao je u Vugrovc Vladimir Galović, upraviteljka škole je sada Marija Kanižaj. Upisano je 350 polaznika, u sljedećoj 375. učiteljski zbor je u istom sastavu. U sljedeće dvije školske godine(1938./39. i 1939./40.) broj upisanih obveznika je isti, prelazi brojku 300, ali većih promjena nema, jedino je učitelj Galović imenovan za ravnatelja. Spomenica nije vodena 1940./41. i 1941./42. godine. Vrlo interesantan je podatak o upisanim obveznicima u 1942./43. i 1943./44. godini-504 i 505 učenika. Na školu je došao učitelj Cvjetko Pilšik, jer je učitelj Galović: "povezan 15. veljače 1943. od ustaške vojnike naoružanu vježbu u Gospiću, gdje se nalazi još i danas". Nije se više vratio u Vugrovc: "tijekom mjeseca studenog 1943. dao svoj život na oltar domovine kao ustaški nadporučnik u borbi kod Karlobaga". Učiteljica Anđelka Bujas je umirovljena u prosincu 1943., zatim su na školu došli Milan i Vjekoslav Pavlinić, Milan Pavlinić je postavljen za ravnatelja škole. U siječnju 1943. učitelj Pilšik odlazi u vojsku, učiteljica Kanižaj je bolesna, pa obuku vode samo Milan i Vjekoslav Pavić. Učitelj Pavić je zapisao o školskoj zgradi: "iako je stara, po inventaru je vrlo slaba i siromašna, a sama školska zgrada kao i učiteljski stanovi u derutom su stanju. Isto tako zapušlene su gospodarske zgrade, vet i voćnjak. Radi takvog stanja, popucalei proceci i pomanjkanja ogrjeva nastupio je prekid od 24. siječnja do 15. ožujka 1944., koji je odobren po višim vlastima. Od 16. ožujka nastavilo se je obučavanjem. Školska djeca polazila su škole dobro, osim onih koji pojedine razrede opetuju, koji su dolazili slabo ili nikako, uzrok tome ima se pripisati ratnom stanju... školska godina završila se je 15. srpnja 1944. godine svečano, službom Božjom...". Spomenicu je u školskoj godini 1944./45. započeo pisati učitelj Pavlinić što se vidi po rukopisu ali ju je nastavila M. Kanižaj. Upisano je tada 312 učenika-polaznika. Učitelj Pavlinić je premješten 10. prosinca 1944. u Zagreb, a V. Pavlinić je u siječnju 1945. umirovljena. Na školi su ostale obučavati učiteljice M. Kanižaj i Dragica Homen, u jesen 1945. došao je na školu učitelj Pilšik.

ŠKOLA U KAŠINI

Prva škola u Plavici (1926. godine)

Sv. Petra i Pavla spominju već početkom 13. stoljeća. Prvo spominjanje školstva u Kašini datira iz 17. stoljeća (1669.), kada je prilikom vizitacije crkvene župe i same crkve u Kašini vizitator, utvrđujući postojeće stanje crkve i djelatnosti župnika, konstatira da škole nema u Kašini. Protračavajući spomenicu crkve Sv. Petra i Pavla u Kašini, našli smo zapis vizitatora iz 1841. godine, u kojem piše da je ondašnji župnik Mišić dobiova senije (pospodšije) "Šepkovina" ili "Kukecz" 20 forinti za šest učenika/djece iz Kašine/ koje je poučavao u štanju i pisanje: "qua gratiosissimus colator sessionem desertam "SHIZPAK" aliter "KUKECZ" vocitatem et in pago Kassina sitam, a qua annuamus 20 fl. con. percipit...". Jedini izvor za protračavanje povijesti kašinske škole je spomenica škole, koja je izgubljena jer: "je škola nastradala za vrijeme velikog drugog svjetskog rata, pa je tom zgodom uništena i sva arhiva. Sakupljeni su podaci za spomenicu (današnju) od starijih ljudi, kojima su bile poznate školske prilike i razvitak školstva u Kašini" (Spomenica škole Kašinske). Nažalost, niti u "Zapiscima literarnog okružja Zagreb" (Vrhovna uprava škola zagrebačkog školskog distrikta) koji se nalaze u Hrvatskom školskom muzeju, nema podatka o školi u Kašini iz 18 i prve polovice 19. stoljeća. Dakle, za sada nam je jedini, koliko-toliko merilomi izvor spomenica škole. U njoj je zapisano da se: "godine 1845. spominje župnik Mišić, koji je dobevoljno poučavao u župnom dvoru tri puta tjedno odrasle mladiće/on je to radio i 1841., ako ne i ranije", stoga njega možemo smatrati prvim djelatnikom prosvjetnog rada i poškim učiteljem u Kašini. Školska zgrada sagrađena je 1852. godine, do tada je prvi prosvjetni učitelj Mijat Govedić, koji je bio i orguljaš, obučavao djecu u privatnoj zgradi. Nova škola je bila: "prizemnica, sa jednom učionom i jednim učiteljskim stanom". U spomenici piše da je kašinska škola pripadala kotaru vugrovečkom: "... a cijeli kotar sačinjavalo je 14 škola...". To nije točno, jer u "Kolektaru za puk za prestupnu godinu 1848.", D. Rakovac u žanku" Kip pučkih katoličkih učionica u Hrvatskoj i Slavoniji (statistički podaci) piše da u kotaru Vugrovec je otvorena pučka škola u Kašini i sada (1848) u tom kotaru su dvije početne pučke učione, koje pohađa 66 učenika, 53 dječaka i 13 djevojčica". U okružnici Nadbiskupskog duhovnog stola od 13. 5. 1864. pozvano je: "pučko učiteljstvo, da nastoji oko školskih vrstova, oko pčelnjaka i svilgojstva što je u posljedno vrijeme zanemarivalo. I zaista se gajejuju silaca i sadjejuju duđava sada namjerjivala velika pažnja. Stoga je godine 1868. nagradilo Kraljevsko namjesničko vijeće zaslužne učitelje u toj struci..., učitelja Benkovića u Kašini jednim dukatom". Dakle, poslije Mijata Govedića, učitelj u Kašini je Janko Benković, koji je isto tako s kašinskim učenicima izlazio 1864. na prvaj DHS izložbi u Zagrebu, gdje je škola Kašina za izložene radove dobila diplomu. Za svoje "revno i uspjšno službovanje" učitelj Janko Bedeković je od Kraljevske HSD vlade, odjel za bogotštoviju i nastavu, godine 1873. dobio: "izraz priznanja ovog kraljevsko-zemaljskog odjela". J. Bedeković je učitelj u Kašini 1889, 1901., jer se spominje u spomenici župe Kašine: "J. Bedeković, pučki učitelj i orguljaš-do 1901. godine, poslije njega učitelj Ivan Pavlenić i Antun Mušić". Školska zgrada je: "godine 1866. nadograđena", dok je 1880. godine u potresu oštećena: "... Ali i u Kašini je bilo mnogo straha i trepeta(1880.), kad je već prvi potres, koji je potrajao do 20 hipova, oštetio crkvu s. Petra i Pavla, župni dvor, nadalje kapelicu tik škole pretvorio u ruševine i škola je znatno oštetio". Kašinska učionica je 1906. godine: "nadograđena i

podignuta na jedan kat, sagradjena je na ulazu u selo, u prvom katu su bile dvije učionice i knjižnica, a u prizemlju dva učiteljska stana s dvije sobe i suspescostorijama". Škola je posjedovala vrt, "čejpilnjak", oranice-ukupne površine "oko 47 ari" i šumu (3, 5ha). Do 1897. škola je bila jednorazredna, ali kako je bio veliki broj učenika: "jedan učitelj je obučavao u školskoj zgradi, a drugi u privatnoj" (možemo je već tada smatrati dvorazrednom). Godine 1922. proširena je u trirazrednu, a 1924. u četvorazrednu. U školskoj spomenici se sada prvi puta navodi broj učenika-polaznika: "broj učenika kretao se između 350-400 u sva četiri razreda, vodila se i opetovnica". Škola u Kašini su polazila djeca iz: Kašine Dolnje i Gornje, Blaguse, Jesenova, Prepaštica, Veranova, Gajeca, Obreča, djela Paruževine i Planine. Djeca iz Planine od 1926. polaze novotvorenu školu u Planini, a djeca iz Žerjavina i Obreča od te iste godine školu u Šušincovu. Jedini točan podatak o broju učenika-polaznika u Kašini imamo iz 1938. godine (ondašnje Ministarstvo prosvjete tražilo je od svih škola u Prigorju statističke podatke). Škola tada potaži(I-IV razred) 347 učenika, na školi su četiri učitelja, škola ima vrt (1900m²), rasadnik (650 m²), matičnjak s 45 voćaka, svi učenici su Hrvati, govore kajkavskim dijalektom, svi su rimokatolici.

Prvog prosvjetnog učitelja Govedića (bio učitelj u Kašini do 1864?) naslijedio je Janko Benković, koji je bio u Kašini do 1901. godine(?). U spomenici piše da je učitelj Musić Antun bio umirovljen 1921. godine, nakon 30 godina učiteljske službe, on bi onda bio na školi od 1890. godine, zajedno s Benkovićem, jer je tada pučka učiona u Kašini bila dvorazredna. U župnoj spomenici spominje se 1890. učitelj I. Pavlenić, a školska spomenica navodi Hubeni Mariju, Smolковиć Otgu, Korpar N., ali ne piše u koje vrijeme su bili na školi. Za učiteljicu Grgin Jelku je navedeno: "umirovljena 1923". Kronološkim slijedom navest ćemo učitelje koji su radili na školi u Kašini do 1945. godine:

Štancel Vilma od 1921. -1922.

Larger Rudolf od 1921. -1931.

Matić Slava od 1924. - 1930.

Broz Milka, rođom iz Kašine, od 1922. -1936.

Sabadoš Apolonija od 1923. -1952

Zec Anta od 1935. -1936.

Vidović Maksimilijan od 1935. -1945.

Komarlec Silva od 1937. -1942.

Spomenica nam ne daje nikakvih drugih podataka o vremenskom razmaku 1903-1944./45. (broju učenika, završnim ispitima, ostalim djelatnostima u školi i van nje. Za školsku godinu 1944./45. piše: "Pošto je škola spaljena 29. I. 1945. (od koga?) dobrovoljnim doprinosom nabavljeno je 20 školskih klupa, omar i stol. Obučavalo se u privatnoj zgradi Ivana Ožbota i to u jednoj učionici 309 učenika (??). Na školi su radili nastavnici-Sabadoš Apolonija, Damić Aurelija, Damić Ivan i Vidović Maksimilijan". U 1945. godini na školu su došle učiteljice Nada Kačević i Greta Bujanović, nastava je održavana: "u vatrogasnom domu sa 323 učenika. Dobrovoljnim prilozima nabavljeno je za drugu učionicu 24 klupe, koju su izradili domaći obrtnici. Pristupilo se odmah dobrovoljnom sakupljanju novca po svim selima, kako bi se što prije sagradila škola". Slijedeće školske godine, 1945/6. upisano je u obveznu nastavu(I-IV razred) 313 učenika. Na školi su bila samo dva učitelja, Sabadoš Apolonija i Damić Aurelija. Obuka je održavana: "u privatnim zgradama, III i IV odjeljenje u prilično prostornoj ali mračnoj zgradi, I i II odjeljenje u sasvim malenoj sobici, gdje su klupe i djeca prenatrpana i siroma. Rad je otežan zbog slabog i nemarnog polaska škole, radi pomanjkanja nastav. sredstava i udžbenika".

ŠKOLA U CERJU

Stara škola u Cerju

hrvatskom jeziku nosi tek od 1879., što nije točno. U zapisniku Kraljevskog Zagreboškog Literalnog Ravnateljstva iz godine 1788. jasno piše na hrvatskom jeziku: "CERJE". Prve vijesti o školstvu u Cerju imamo iz vijesti zagreboškog (katedralnog) arhidakona te crkvene župe Cerje 1669. godine, kada je vizitator konstatirao da: "učitelja u Cerju nije bilo" (možda je župnik podučavao djecu, manji broj, u župnom dvoru). Ilevi, nama dostupni, ništa ne govore 118 godina o školi u Cerju i tek 1813. godine u zapisniku Kraljevskog Zagreboškog Literalnog Ravnateljstva (u daljnjem tekstu (KZLR), koje je bilo pod jurisdikcijom Vrhovne uprave škola zagreboškog distrikta imamo prvu vijest o osnivanju škole u Cerju: "biskup Galuff je za tu školu još 1781. godine poklonio čitavu urbanjalu sesiju". E. Satošić "KAJ", br. 6, Zagreb 1971.) je napisao: "U Cerju je osnavana PRAKTIČNA GOSPODARSKA škola 1789. godine. Još 1781., dakle prije 190. godina, za nju je biskup Galuff darovao čitavu urbanjalu cijelinu". To nije točno, jer u zapisniku 36. sjednice KZLR jasno piše: "Kraljevsko Namjesničko Vijeće (u daljnjem tekstu KNV) od 7. kolovoza 1788. godine nalože da se škola u Cerju, gdje je predstojnik sadašnjeg župnika ostavio 500 forinti za orguljaše, imade što prije otvoreti". Iz dva zapisnika 1789. godine, istoga ravnateljstva saznajemo da se u Cerju otvara PUČKA škola, a ne gospodarska jer je potvrđena: "valovnica za stonjeljenje škole", dok 16. studenog 1789. po zapisniku škola je otvorena. Međutim, škola nije te godine započela s radom, niti stijede 1790., jer u zapisniku KZLR od 27. lipnja 1790. stoji opaska: "općina uskraćuje učiteljima dohodke, županija Zagrebačka pozvati će se glede... i Cerja, da općine pozove, da daju učiteljima dohodke i da priušte djecu na polazak škole". Nažalost, nismo uspjeli pronaći ime ondašnjeg učitelja u Cerju. U zapisniku KZLR iz 1792. godine: "Nadzornik od 10/10 1792. javlja, kakova pogiban prijeti školama u ..., Cerju i kako bi joj se moglo na put stati, izvješće podastri će se KNV i zamoliti za pomoć". Škola u Cerju nije počela s radom niti u 1795. godini: "Nadzornik podastire izvješće o nepovoljnim prilikama poradi kojih se škole u mjestima Brezovici i Cerju nije mogla održati i radi kojih se je moralo odgoditi sklapanje ugovora". Iz zaključka ovog izvješća vidi se, da KZLR ne odustaje glede osnivanja škole u Cerju: "U spomenutim mjestima još jednadru pokušati sklopiti ugovore, nadzornik pa da će ih, čim ih primi ovo Ravnateljstvo, podastrijeti KNV na odobrenje". Dakle, 1795. godine škola u Cerju još nije počela s nastavom, ne znamo da li ima učitelja i postoji li školska zgrada. Vrlo je, međutim, interesantan zapisnik KZLR u kojemu se podastire odluka KNV iz 1799. godine, koji će ubrzo utjecati na sudbinu škole u Cerju: "Glede industrijalnog zavoda ekonomsko-praktičnog u gradu Sarvašu, bečkeška županija, nedavno utemeljenog, svim oblastima Kraljevine poslate da se oglasi. Isto je odredilo, ovo okružje /Zagrebačka županija/ da se pošalje zgodna osoba, koja umije jezike, u rečeni grad sa svjedožbama, da se može doznati određena semostralna naknada 80 forinti litina". U zapisniku KZLR od veljače 1799. godine piše: "Ima se uputiti na ekonomsko-praktični zavod u Sarvašu Pavle Dumbović..., nadzornik javlja da je Pavao Dumbović pristao prići za zavod ekonomsko praktični uz nagradu od 80 forinti godišnje" Ali već u mjesecu prosincu 1799. Dumbović piše KZLR, da mu povis stipendiju: "molba Dumbovića, da sa svojih 80 forinti jednu izlazi, molbi da mu se poveća kako je već povećana u ostalim distriktima /100 forinti/ da si uzmogne nabaviti stvari potrebne za nastavo". Godine 1801. Dumbović je pri završetku studija, šalje molbu u Zagreb, da bude "učitelj učenika za učitelje". KZLR ima

Selo Cerje smjestilo se sjeverno od ceste koja danas vodi preko Seseta na Varaždin. Ova današnja cesta slijedi nekadašnja antička i srednjoevropska prometnica koja se je nazivala "magna via" ili "magna via regis". Cerje se kao "possessio" (posjed) u posvjesnim pisanim izvorima prvi puta spominje 1423. godine kao "Novakouch alias Cerya". Već 1501. godine Cerje ima svoju crkvenu župu, jer izvori spominju ime župnika "Blasius plebanus de Cerye". G. Heller (Comitatus Zagrabicensis, München 1980.) piše da Cerje svoje ime na

dragocijne mišljenje: "Budući da se treba pozvati na to, da se Dumbović vješta kao praktički gospodar, pošto je svrhu kurs u Sarvašu, (Dumbović je u međuvremenu diplomirao) to mjesto nije za njega, nego u Koprivnici, Varaždinu i Križevcima". Dumbović, vjerovatno zahvaljujući odličnom uspjehu na studiju u Sarvašu, preporučuje školski nadzornik: "preddlaže se za učitelja u Zagrebu, veliči da ga za njegov trud treba nagraditi, a ne kazniti. Nadalje se pruža prilika, da štitelj /Dumbović/ kandidatje vješta u gospodarstvu te će tim biti od velike koristi za opće dobro". Dumbović je ipak, iako nije znao mađarski, primljen za "učitelja drugog razreda kod ondašnje Primarnu škole u Zagrebu i moći se da mu se dnozišti plaća od 250 forinti". KZLR se opet ne slaže s takvom odlukom, smatra i dalje da je Dumbović stručnjak za gospodarstvo i zaključuje: "da je potvrda za sada odgođena i da Ravmateljstvo misli da bi Dumbović bio bolji za školu u Križevcima". Dumbović je primljen usprkos svemu na Primarnu školu, plaća mu je 250 forinti, ali postoji jedan uvjet: "učezna mađarskog jezika, te mu se za to dodjeljuje još 50 forinti i da se izvjesti, da li potpuno vlada tim jezikom". U nastavku ovoga zaključka prvi puta se sada pojavljuje ideja o osnivanju gospodarske škole u Cerju: "kada se nađe za njega drugo zgodno mjesto neka se onamo premjesti, misli sena njegovo stalno stalno zamjelenje u CERJU". Iz ovoga vidimo da i dalje KZLR smatra da Dumbović, sa svojim kvalifikacijama gospodarskog stručnjaka, može više koristiti za "opće dobrobit" u gospodarskom zavodu, koji bi svojim djelatnošću i praktičnom obukom davao najavija saznanja glede ratarstva, vođarstva, stočarstva. U slijedećem zapisniku, siječanj 1802. KZLR daje objašnjenje zašto je baš odabrano Cerje: "Nadzornik misli da se može praktični gospodarski zavod urediti na pojedu zagrebačkog biskupa u Cerju, spojiši s ondašnjom trivijalnom školom u koja je svrhu pokojni biskup Galjuf POTPUNU SESIJU ZEMLJE dao i da se zato zamoli biskup zagrebački, budući da je za gradnju zgrade i utemeljenje samoga Gospodarskog zavoda potrebna pomoć novca, zamoliti će se za to Zagrebačka županija". Ovo nam je dokaz da je u Cerju prvo osnovana trivijalna(pučka) škola, ali i da se 1801.-2. radi na ustrojstvu Gospodarskog zavoda, jer postoje svi prirodni uvjeti za ratarstvo, vinogradarstvo, vođarstvo i stočarstvo. Dumbović je već tijekom siječnja pregledao darovanu urbanizaciju zemlju biskupa Galjufa u Cerju, i u zapisniku od veljače 1802. godine piše: "nadzornik pod 15/2 1802. dostavlja izvješće Pavla Dumbovića glede uređenja Gospodarske škole u Cerju-nadzornik distriktini, prodjektor i mjesni ravatelj (učlone u Cerju) imadu u zajednici ispitati to izvješće". Nakon posebnog mišljenja, Pavle Dumbović je: "17. ožujka 1802. godine uveden u službu svoju u Cerju na svečan način, i da je tako isti profesor postavljen prema ugovoru što ga je 1789. sudac plemeni (judex nobilium) s općinom sklopio. Ujedao je županiji poslan prijepis dopisa da se zatezaženih 1000 forinti nemore unaprijed isplatiti iz učevne zaklade. Budući pak da bi bez toga taj posao sporo napredovao molimo da Zagrebačka županija isplati tih 1000 forinti iz svoje blagajne, dok ne dođe doznaka iz učevne zaklade, da se isto tako kod Zagrebačke županije i biskupa zagrebačkog izradi, da se Dumboviću ugovorni doboci odliže isplaćuju i to da mu crkva u Cerju isplaćuje 25 forinti, a općina i biskup svaka po 80 forinti na godinu. Zatim da biskup i Kaptol dozvole, da Dumbović sniže u njihovim stvarama na godinu hraniti 24 komada sninja i da se susjedna mjesta koja spadaju u župu Cerje prisile na plaćenje ugovorenog obeka, pa i susjedna sela, n.p.r. Dugo Selo za dotiranje škole u Cerju-sve to dostaviti KNV". Gospodarski zavod je osnovan, ali već na samome početku nailazi na prepreke, kako već u studenom 1802. u zapisniku KZLR štimo: "Nadzornik javlja, da je vrlo malo određeno u pogledu Gospodarske škole u Cerju doista izvedeno, pa da profesor učevnog zavoda nema gotovo ni sredstva za život, te molu, neka se kod Zagrebačke županije odmah zatraži godišnja pomoć za taj zavod, jer bi inače morao propasti-a tom će se smislu pisati županiji". U zapisniku od mjeseca prosinca 1802. vidi se da je zavod u krizi: "Budući da se vidi, da Gospodarski školi u Cerju prijeti propast, to sve te okolnosti odvažaju od toga, da se isplati onih doznakaženih 1000 forinti za istu školu-zato će se blagajni založiti, da ih ne isplaćuje do daljne odredbe". U siječnju 1803. KZLR mora zaključiti da je prestao s djelatnošću Gospodarski zavod u Cerju: "Nadzornik javlja, da je Pavlo Dumbović, jer nije imao u čemu živjeti, ostavio školu u Cerju i tako je ista škola prestala, isti je uzao drugu službu, dok ne bude u Cerju ili gdje drugdje osnovana Gospodarska škola". Ravmateljstvo ne odustaje od ovakve škole ili zavoda u Cerju: "Predlaže način /ravmatelj/ po kojem bi se malo po malo zavod u Cerju ustadio, da se pomogne osigurati ne samo ekzistenciju Dumbovića, nego i Matije Vitkovića, koji sada na račun distrikta boravi u Sarvašu-da se znim poglavarstvo Hrvatske kao što i županija slavonska pozovu da rade za taj koristi zavod, da se župan zagrebački pozove, da taj zavod opet podigne, pri čemu bi joj mogao ići na ruku ondašnji učitelj (Vitković ?)". Do 1811. godine KZLR pokušava ponovo ustrojiti Gospodarski zavod, no iz zapisnika te godine sve se više piše o ustrojenju trivijalne škole u Cerju: "Nadzornik pod 10/9 javlja, da prema zaloga, da se ispiša, gdje se interkalarni dohoci glavice za školu u Cerju, onamo sa sućem Babočajem 28. 8. 1811. otišao i misli, da se za interkalari za prošlost ne treba pitati, da se obnova odgodi za bolja vremena, ali ipak tako da se doboci zaklade Žugšćeve svake godine sekvestriraju po župniku uberu u računi onamo podastru, da se usmogne opet jednom školu ustviti". Nakon dvije godine opet se u zapisnicima javlja mogućnost otvaranja škole u Cerju(ožujak mjesec 1813. godine): "Glede škole u Cerju, misli se, da je sada vrijeme, da se restaurira, jer je već 1789. godine BILA UREĐENA, a 1790. PROPALA. Sadašnji je biskup (J. Vrbovac) odredio svotu od 30 forinti, a pokojni župnik Žugšć od 25 forinti godišnje rente, njena obnova je odgođena (opet) za bolja vremena, ali će se ipak zbog škole u Cerju zamoliti Zagrebački kaptol, jer onđe najviše

njegovih kmetova ima, a onda će se na tome raditi". Četiri godine kasnije, 1817. (zapisnik od 17. 12. 1816. godine), obavještava se ravnateljstvo: "da je Zagrebačka županija bila poravnata da restaurira škole u Cerju ili da takvu podigne u Sv. Ivan Zelini, po kako je valjda županiju osvjeđenima s koristi škola, da se iste u županiji urode". Vrlo je interesantan zapisnik KZLR iz 1819. godine: "Biskup zagrebački umoljen je, da što prije dađe POPRAVITI školu u Cerju, koja se nalazi na zemljištu, koje je pripojeno njegovom posjedu". Ovo je vrlo interesantan detalj, jer znamo da je biskup Galuf darovao "cijelu sesiju" 1781. godine za školu, a sada piše da je to vraćeno biskupiji. Financijskih sredstava nema "radi tih vremena". No, već 1829. na sjednici KZLR nadzornik podastire opširno izvješće o stanju škole u Cerju: "Ugovor za školu u Cerju iz godine 1789., iz kojeg se može razabrati sve, što je potrebno za tu školu, ako se poprimi njegovim dopisima iz godine 1810. i 1813., zaključeno je da se ta stvar podastre KNV, poravnat je župnik u Cerju da izvjesti o oranicama i sjenokolama što ih je pokojni biskup Galuff za učitelja odedio, u čijim je sada rukama i za što se upotrebljava i napokon, u kakvom se stanju nalazi ŠKOLSKA ZGRADA". Tijekom te godine KZLR opet raspravlja o ustrojstvu pučke škole u Cerju: "Martin Pauček, župnik u Cerju, javlja da kamate Žugličeve naknade uživa orguljač, učiteljevu zemlju da sam obrađuje, a školskih sposobnjaka da ima 130". U svezi ovoga izvješća vrlo je zanimljiv zaključak KZLR: "KNV zamoljeno je neka dađe iz svojih štata potrebiti materijal za ponovo podignute ŠKOLSKE ZGRADE u Cerju i to više, što će i Kaplji za to doprinjeti. Neka nadalje izda naloge Zagrebačkoj županiji, jer na mnogobrojne moške ravnateljstva nije htjela ništa da učini, neka dađe po općini od poklonjenog materijala tečajem ove godine školu svakako podići, jer ima dovoljno školske mladeži, a i škola je dotirana fundacijom od 1781. i 1789. godine. Uostalom, kako je biskup Galuff cijelu sesiju odedio za održavanje učitelja, što bi bilo učitelju teško obradovati, molu ravnateljstvo, da bi bolje bilo, da se učitelja ostavi 1/4 jutra za vrt i voćnjak jedna sjenokola za uzdržavanje, dvije krave, ..., napokon je zamoljen zagrebački kaplji da dađe potrebitu građu za školsku zgradu u Cerju i da školu moralo podapire". KZLR vodi stalnu prepisku s upravičenjem biskupskih dobara (S. Udvardy) iz koje se vidi da je Zagrebačka biskupija spremna: "gledat uređenja škole u Cerju da izradi osnovu i troškovi i da ga pošalje KNV-prijepis toga dostavljen nadzorniku, s pozivom, da se taj stvari stavi s Udvardyem i mjesnim župnikom". Sve do 1834. nemamo vijesti u svezi osnivanja škole u Cerju, tek te godine proinspektor Peklarić, župnik u Cerju javlja: "da je župnike svojega distrikta (Vugrovočkog) pozvao, da nastave s postignuću škola i da mu jave gdje bi to bilo moguće". KZLR na osnovi Peklarićevog izvješća zaključuje: "da bi se škola u Cerju mogla opet lako podići, jer ima dosta zaklada, pa se poziva proinspektor da nastoji da se ista početkom 1834/5 otvori..., u Cerju imade zaklada Galuffa i župnika Žugliča, koje su dovoljne za održavanje škole, ali je ipak škola 1789. propala, a mogla bi se ipak uz pomoć općine otvoriti. Župnik neka izvjesti na što se troši dohodak tih zaklada". Općenito, KZLR u toj godini je vrlo angažirano u pitanju škole u Cerju, pokreće niz određenih postupaka: "Proinspektor Vuković molit, da mu se dostave akti, koji se tiču otvorenja škole u Cerju da se umogne komisijsa bar s nejakvim uspjehom obaviti". Ali, komisijsa se "na terenu" susrela s poteškoćama, o čemu izvješćuje proinspektor Ročić: "Biskup potvrđuje prije određenu za tu školu, novac i građevno drvo za podignuće škole je spremno, kontrakt je prema modernim zahtjevima preinačen, a sudac Pavleković ima još dati potpisati, što zatrebe odslanje podataka. Plemeniti iz Cerju su vrlo tvrde glave i opiru se uređenju škole, jer se boje da će morati za nju doprinijeti". Iduće godine (1836. rujna) proinspektor Ročić kaže: "zapisnike i spise koji se tiču ponovnoga uređenja škole u Cerju, uz to promijenjene ugovore u tri eksemplara, s dodatkom da se gospositija Paulkovec, koja je sada promijenila vlasnika, zamoli da dopreznai za školu i učitelja i da se plemenit cerjanjski u selu Šalinovce, koji su već obećali pomoć za školu i orguljaša, prisile svoje obećanje ispuniti". Međutim, opet je neopće nešto zapelo u svezi građnje škole, jer proinspektor Ročić u travnju 1837. javlja: "da je stvar opet zapala, što nije riješeno, imadu li plemeniti predjatelji u Šalinovcu doprinijeti za učitelja i orguljaša u Cerju, nadalje ne zna se, da li je gospositija u Paulkovcu posramna, da odredi godišnju plaću za učitelja u Cerju na svojem posjedu". Ovak problem financiranja škole u Cerju proteže se tijekom 1837. i 1838. godine, kada je konačno uspjelo formirati komisijsa glede osnivanja škole u Cerju: "Zagrebačka županija izdala je čitna komisijsa za osnutak škola u ..., Cerju podružna Retšnera Ivana, za članove komisijsa kod potonjih škola proinspektor pokupski Draganec, a da se ponovo urede škole u Čučerju i Cerju, imenovan je profesor Moyses i mjesni župni (cerjanjski) Pačec, o čemu će biti obaviješteni svi, kojih se tiče". Ovdje prestaju izvješća KZLR/koja smo mi mogli naći i koji se čuvaju u HŠM, sličićemo se nama dostupnim drugim izvorima: "Spomenikom" škole u Cerju i "Podaci o školama i nastavniciima 1936-1938. godine kotara Sv. Ivan Zelina" u arhivu HŠM. Vjerojatno se problematika ustrojstva škole u Cerju nastavlja i dalje, sigurno je da KZLR, Zagrebačka županija, KNV i Zagrebačka biskupija ne žele odustati od svoje namjere. Svoju "borbu" uspješno su doveli do kraja 1851. godine kada je, konačno, utemeljena pučka učiona u Cerju. Čitamo u spomenici škole: "Učiona u Cerju utemeljena je godine 1851. Iste godine pod biskupom za onda glavarstvom občine Popovec-bišćina naime glavarom Francom Wernerom i bivšim tajnikom Mirkom Fabijančićem došloje od slavne županije zagrebačke dva i od bivšeg za onda visokog namjestaškog vijeća jedan činovnik puk cerški nagovarati, da si škola podigne". Opet dolazi do otpora, naročito su glasni u tome bili imućniji seljaci, plemenitaši iz Šalinovca, koji su ovako odgovorili gospodi iz općine: "Nama plemenitašima nije za sada škole potrebno-mi

smo blizu Zagreba, pa ako koji od nas bi htio si dati diete školati, ta može si ga u Zagreb u školu dati". Zagrebačka županija, uvidjevši da razumom i razgovorima neće ništa postići, šalje svoje poslanstvo po treći put u Cerje koje: "odluči i zaključi isto usprkos opiranju naroda, da se mora škola odmah s mjesta iste godine 1851. napomenute utemeljiti i djeca odmah u jeseni 1851.-52. upisati i namah u školu slati čim se udobni stan u tu svrhu nađe". Još godine 1835. /vidi stranu 5/ zagrebački biskupija je obvezala gradu i novac za gradnju škole u Cerju, ali iz sljedećeg pasusa iz školske spomenice vidimo da se na gradnji školske zgrade tijekom tih godina nije ništa uradilo: "Prvo Tukec, seljak u Cerju, kuće broj 7, ustupi u tu ime u jesen 1851. godine svoj stan, u dvjeh soba, kuhinje i hodnika, veću sobu opredjeljuje za školu, manju za stan učitelja". Nastava u školi Cerje zvanično je, konačno, počela: "Josip Fabijančić /koji je do tada bio učitelj u Kraljevcu-Zagorju/ dakle započe kao prvi učitelj u Cerju godine školske 1851/2 učiteljivati i redovito školsku mladež obučavati u Gitanju, pisanja, računanja, gospodarstvu i pjevanju". Vjerovnik je: "učio vječnani župnik Luka Čelinčić, koji bijaše ujedno i ravnateljem škole cerške". Te prve godine: "ženika mladež nije bila upisana", jer su se seljaci tome protivili: "Škola ne hasni našim djevojkama, kudjelja jeza nje". J. Fabijančić je predavao u Cerju od 1851.-1857., te: "pošto se sa g. župnikom Lukom Čelinčićom nije mogao više slagati, ostavi Cerje i ode nastrg u svoje prebivalište u Kraljevcu. Naslijedio ga je Mirko Štimalja (1858.-9.), ali je nakon godinu dana napustio Cerje: "bio je uran učitelj i osobito dobar školskoj mladeži" (umro je ubrzo u Gjelckovcu od srčane). Nakon odlaska Štimalija Pavao Tukec ne daje više općini svoju kuću za školu, pa je ova bila "primitkana k crkvenoj kleti na cerškoj pijaci ležećoj pridelati za vrijeme samo stan za učitelja k onoj ovedoj biskop već prostranoj sobi koja bje uređjena za školsku sobu. Ota drevna klet služila 1857. godine kao škola slabo je odgovarala tomu, bijaše pećnjosa, pokrivena slamom. "Uvidjevši da se nastava u kleti ne može održavati, pristupilo se gradnji nove školske zgrade. Godine 1858. podignuta je nova zgrada: "svojna zgrada podignuta 1858. jednokatna, ima jednu školsku sobu, a stan učiteljev se sastoji samo od dvije sobe". Sredstva financijska su dali kaplot i biskupija 500 forinti/ dok su ostatak dala sela: Cerje, Budence, Glavčevića, Kraljevec, Drentica, Laktec, Šaltnovec i Šija Vrh. Na mjesto Štimalija: "u novu zgrada dojde Topljak, nu on bijaše za učitelja u Cerju samo pola godine". Godine 1860. postavljen je za učitelja u Cerju Stjepan Lauč: "koji bijaše do jeseni kao takav u Cerju blizu tri godine, te zamjeriv mu se Cerje ostavi ga i ode...". Školu je bila bez učitelja od jeseni 1862. do 18. svibnja 1863. godine, kad je službu učitelja u Cerju primio Petar Župančić, koji od te godine bijaše spomenicu škole Cerje: "Tada bijaše gospodinu župniku Luki Čelinčić 65 godina, a meni Petru Župančiću 18 godina kao učitelja u dobi...". Pošto je župnik Čelinčić bio star, Župančić je: "počam od 18. svibnja 1863. do 29. srpnja 1874. sam katekizirao kao učitelj i obučavao mladež tako svakodnevno kao i opetovnik u vjeronauku i bibliji...". Župančić zatim navodi, da je ta godina bila vrlo plodna: "bijaše dosta voća, žita, siena i mnogo dobra i točna vina". Godine 1875. župnik Čelinčić je dobio dahovnog pomoćnika, Vilhelma Seiza, koji: "školsku mladež u Cerju 6 godina u vjeronauku podučavao... krajem 1879. otišao za župnika u Ivanec". Ispit školske mladeži održan 26. kolovoza 1863. godine /prva godina Župančićevog rada u Cerju/ i prisustvovao mu je Dragutin Domjančić, kotarski veliki sudac iz Sv. Ivan Zeline koji je tom prilikom: "bodrio mladež cerška na učenju preporučio njima vazu: marljivost i često vladanje, da budu danas sutra čestiti ljudi. Isto tako i Nikola Hvalbiček, podarhihidakon i nadzornik učiona učećoj mladeži jest preporučio njima nabožnost i krijepostan život, neka slušaju svoga učitelja i svoje pogovore, pa će tako postati valjani općinari i bude im čast pred ljudima i poglavarima, koji svi žele njima svaku sreću da budu vrijedni sinovi svoje domovine, njoj na veselje i radost". Podarhihidakon i kotarskih učiona nadzornik Nikola Hvalbiček: "bijaše krasan i duhoviti čovjek, marljiv ko pčela, maran za školu, upravo za školu zauzet dakom i tijekom, prijatelj i savjetnik učitelja i svakom, osobito pošto prijatelj školskoj mladeži, koja je vazu svakom zgodom i osobito prigodom školskoga ispita bodrio krasnim riječima i uputom na marljivost i čudoodnost. On umre12. studenom 1869. godine u Bečkovoštanima. Kao školskome nadzorniku velika mu hvala, jermu škola je bila najmilije mezinice, jednom riječju usari u njemu jedan najodličniji svećenika zagrebačke biskupije, Bog mu dušu pomilovan, a u nas mu potrajala lijepa uspomena". Učiona u Cerju 1862. potrebno je 31 učenik i 26 učenica. Godine 1863. u cerškoj školi utemeljena je i: "podignata školska knjižnica u Cerju, te bregi dovoljan broj časopisa i knjiga". Knjige se kupuju dobrotvornim prihodom, pa je tako biskup Juraj Haušić: "predbacio ova pučku školu, to jest predplatiti za ovu školu časopis "Napredak". Škola u Cerju je 1863. isto tako dobila poziv od Glavnog odbora za dal. hrv. slov. izložbu, koja će se održati u Zagrebu 1864., da pošalju radove učenika: "određeno je da učitelji osobito struke prirodoslovne, zemljopisne i tehničke na izložbu će odaslati, a učiteljice raznovrstna ručna djela. Izlagati se mogu krasopisji, rnarje, pismene zaduče, gospodarski proizvodi školski itd.". U spomenici se spominja, s ponosom, da je obšina Cerje među prvima nabavila za školu, na preporuku Kraljevske dvorске kancelarije, Kružičev "Zemljovid trejdanje kraljevine", kao učeno srodstvo. Godine 1864./5. broj učenika-polaznika je: 38 dječaka i 16 djevojčica, 1865., 40 dječaka i 17 djevojčica, 1866./7. 67 dječaka i 21 djevojčica. Kada je 1867. u Zagrebu izašlo novi školski časopis "Školski prijatelj" biskup Juraj Haušić, pokrovitelj škole Cerje, predbrojio ga je za školsku čitavnicu. Istovremeno je općina Belovar-Monovče: "upisala školu u Cerju u družtva Sveto Jeronimsko, Maticu Hrvatsku i Pedagoški književni zbor te su redovito stizale knjige svake godine...".

Završnim ispitima 1866./7. prisustvovao je opet kotarski sudac Dragutin pl. Domjančić: "te bodrio mladež na marljivost i čudorednost. Djecu pozajekuju pašto jest izvolio i darovati forincom, koji su se odlikovali marljivošću i uzornim ponašanjem". Novu "Častnu knjigu" poklonio je: "ove godine 1868., Lujina, piše ove spomenice, mjesni učitelj P. Župančić, dok godine 1873./4. je Visoko kraljevsko vijeće poklonilo učionici od M. Stojanovića knjigu "O sadržaju drveta". Od 1868 do 1874 godine broj polaznika-učenika u prosjeku je isti(40 dječaka, 20 djevojčica). Vjerovatno je tome redovnom poštovanju škole pridonio ukaz kraljevske vlade iz 1871. godine: "gleda srednjega polazika pučkih učiona, pa i glede obstrbljenja učiona s učionici sredstv, zatim glede boljega nastojanja ob uzdržavanja št. vrtova, osnivanja pčelinjaka...". Među blagom u selima Kraljevec, Drenčec i Cerje pojavila se 1873 kuga te je kasnije započelo predavanje, i to dne. 11 studenog, "nu iz skulebnih kuća nisu smjela doći u školu, osobito iz Kraljevca gdje je kuga najhješnje i najduže trajala". U spomenici je 1875 zapisano i to, da je: "stupio u život i NOVI ŠKOLSKI ZAKON, a županjskim školskim nadzornikom za Zagrebovska županiju bude imenovan Ivan Filipović, bivši učitelj na djevojačkoj učionici u Zagrebu". Tijekom 1876. do 1880. broj učenika -pošumnika je zadovoljavajući, tako da je prilikom inspekcije škole 1877. Ivan Filipović bio zadovoljan napretkom djece". Cerje je 1880.godine pogodilo potres: "Dana 9. studenog 1880. bude redovita obuka radi potresa prekinuta, na 14 dana, jer su se imale stijene i strop oranjene popraviti, pa dimnjak i probušni krov popraviti". Nikalvih mlađanjih događaja nema tijekom 1881. do 1884. broj učenika zadovoljavajući, dok je te godine /1884./ završnom ispitu prvi puta predsjedavao novi župnik: "velečasnij g. Karlo Josip WOHLMUTH kao mjesne škole nadzornik, koji je školsku mladež u školi svake srijede i subote, a u nedjelja opetovnicu i ina mladež župe cerške prije večernice veoma marljivo u kršćanskom nauku poučavao...". (Župnik Wohlmut je te godine došao u Cerje na mjesto preminulog župnika Luke Celinića). Od 1874. do 1891. nastava i polazenje škole je zadovoljavajuće, nema nikakvih problema, broj polaznika je u prosjeku dobar-jedino je 1886 bilo "dosta samovoljnih napuštanja škole, ali su djeci ove godine pročitani školski propisi". Godine 1890. umro je župnik Wohlmut u životnoj dobi od 40 godina, naslijedio ga je župnik Dragomir Težak.

Spomenici od 1903./4. vodi novi učitelj Ivan Gašparović, koji je zapisao: "Pošto su arhivalje gotovo posvećma izgubljene, te nije moguće opisati najvažnije momente u povijesnici ove škole od 1891 do danas, počinjam sa žetopisom u godini1903./4.". Ivan Gašparović je zamijenio P. Župančića koji je: "lijepi niz godina-42 službovao na ovoj učionici, a uživao je povjerenje naroda, školske općine". Te godine škola je polazilo 119 učenika, a u opetovnici 26. Škola je bila "trošna", dok je knjižnica: "učiteljska i učenička dosta bogina, iz nje se posuđuju knjige narodu i mladeži". Iduće školske godine, 1904./5. popravljena je školska zgrada: "troškoin 1200 kruna koje je podmirala općina Kašina savezno s doprinosom općine Sesvete i Belovar-Moravice". Te godine uveden je novi školski program: "po toj novoj nastavnoj osnovi imade se budućoj godini obučavati prema nijesu jošte štampane nove knjige ni materijali koji se prema osnovi imadu upotrebljavati". U godini 1905./6. školu polazi 153 učenika, ali su: "školske prostorije premale, ... uvedena je poludnevna obuka... ovin preinakama vremenom žetovao je napredak". Školska knjižnica je opet dobila nove knjige od zbrova Sv. Jeronima i Matice Hrvatske, a učenici su s učiteljem posjetili Zagreb: "da pogledaju krasote i znamenitosti glavnoga grada mile nam Domovine. Mladež je posjetila muzeje, pogledala spomenike znamenitih Hrvata, znamenite zgrade, stolnu crkvu i mnogo toga, što je na nju učiniio dobar i ugodan utisak". U sljedećoj školskoj godini 1906./7. povećan se je broj učenika-obveznika /167/, u opetovnici 28. I ove godine učenici su rajna 1906. s svojim učiteljem, njih devetnaest, posjetili Gospodarsku izložbu u Zagrebu: "da razgledaju izložbene predmete, naročito rogato blago, svinje, perad... sve ono što djeca kao budući gospodari treba da vide, - Cerški učitelj bio je i u temeljitel: "s nekojim uglednijim gospodarima Gospodarskog društva, koje je zbiljno vršilo svoju zadaću, da u gospodarskom pogledu koristi svoje zaredu". Broj upisnika-obveznika povećan je i u sljedećoj godini, 103 dječaka, 79 djevojčica u obveznoj, a u opetovnici 43, pa se je ukazala: "krajnja potreba, da se ili ova škola proširi u dvoazredna ili da se na teritoriji ove župe gradi druga škola, koja bi najsgodnija bila kod sela Laktec, za sela Laktice, Banja selo, Gliničevci, ta bi škola već sada imala oko 80 djece, na polaz škole obavezne". Učitelj Gašparović je pobornik takve ideje, jer smatra da bi time: "pomogao da se obuka novom nastavnom osnovom propisana, zamogne točno djeci predavati" /u novoj školi u Laktecu i staroj u Cerju/. Izabrani školski odbor, na čelu kojega je župnik Težak, na svom zasjedanju odgovorio je na upit kraljevske županjske oblasti u Zagrebu("dali je potrebna čirilovica u pučkim školama") ovako: "na prijedlog učitelja, u sjednici od 21. ožujka 1909. godine da je sa obučavanjem čirilice očeštan napredak na MATERINJEM HRVATSKOM JEZIKU". U 1909./10 god. upisano je 203 učenika, pa je aktualna stara varijanta, nova škola u Laktecu dobila prednost pred varijantom proširenja škole u Cerju: "jer za kišna vremena djeca iz Lakteca, Gliničevce ne mogu zbog velikih voda dolaziti u školu, a oni čine jednu trećinu školske djece. Promadžena su sredstva za gradnju škole u Laktecu, morala bi biti sagrađena u 1910 godini". Broj upisanih je nešto uvećan, 220 obveznika u redovnoj i 56 u opetovnici. Odobrena su i sredstva za školski bunar, 1700 kruna: "Bože moj, ta zar treba toliko godina moliti da se za porubu učiteljeva i školske djece već jednom izkopa i izgradi bunar, da imamo bar pitke vode...". Nažalost, učitelj Gašparović nije doživio da prisustvuje tom kišni, umro je u

tridesetogodišnji život, 8. travnja 1911. godine: "mlad čovjek, ambiciozan u dobi od 30 godina morade podići stražnju boljičicu-sučići". Mjesec dana prije njegove smrti zamjenjivao ga učitelj u mirovini, Grahrijel Vojvodić. U njegovo vrijeme škola je bila zatvorena od 1. svibnja do 15. lipnja 1911. godine zbog epidemije "škrtici" (šarlaha) pa je školska godina: "zaključena polovicom srpnja, a sa kakovim uspjehom, to je posve nezamislivo". Na raspisani natječaj javilo se je 17 kandidata: "borba je bila velika, proveden je izbor više puta, kako se može vidjeti iz zapisnika odborskih". Školska godina sljedeća, 1911./12. počela je 15. studenog 1911: "što namjenski učitelj Gabor Vojvodić nije nastupio svoga mjesta, makar nije bio riješen svoje službe po županjskoj oblasti". Zbog toga nije bilo obuke u školi sve do 15. XI. 1911., kad je došao učitelj Josip Petričević, na kratko vrijeme, jer već 1. siječnja 1912. godine na učiteljsko mjesto nastupio je: "ravnajući učitelj Josip Matagić, koji je na vlastitu molbu premješten iz Žrnjice u Širovcima u Cerje". On je odmah, zbog velikog broja djece, tražio da se škola proširi u dvorazrednu, a: "teren za to je već davno prije pripremio veleč. g. Dragomir Težak, koji je i ovaj puta priskočio u pomoć učitelja svojim iskustvom i svojim savjetom. U izvanrednoj sjednici mjesnog školskog odbora od 10. veljače 1912. godine primljen je predlog jednoglasno i sa obrazloženjem poslan višim oblastima na uređivanje". Problem dvorazredne škole protegao se i na sljedeću godinu, nesuglasice, rasprave o osnivanju nove škole.

Sjemenica se godine 1913./14. preklapa školi ja je pisao J. Matagić, ne obrađuje posebno svaku školsku godinu, već daje skupno izvješće za bivanje od 1913. do 1918. godine iz pera nasljednika Matagića, učitelja Josipa Šerbačića. On je izradio tablice upisanih obveznika od 1913.-1918. godine, iz kojih se vidi da je u tom vremenskom razmaku škola polazilo 788 dječaka i 542 djevojke. Nastava je svake godine započinjala 2. rujna, osim 1917. godine: "5. studenog, zbog ratnih prilika". Zbog istih razloga 1914./5. ukirna je opetovana. Uvedena je i djelodnevna nastava, II II razred popodne od 14-16 sati, III, IV i V dopodne od 8-12 sati. Radilo se po novom nastavnom planu iz 1912. godine:

- 1) Nauk vjere
- 2) Hrvatski jezik-čitanje, pisanje i vježbe po osnovi
- 3) Računstvo-pomoću računala i računskih zidnih ploča, geometrija po osnovi
- 4) Stvarna obuka-pomoću odnosnih slika ili sa djecom donosila u školu prirodnice (manje životinje, bilje, rude)
- 5) Krasopis-na risunkama s predpisom 6)Čitanje-slobodno, po osnovi, ili sa djecom donosile prirodnice kao modele za crtanje
- 7) Pjevanje-uz harmonij
- 8) Gimnastika, kućanstvo, gospodarstvo-po osnovi, dok je ručni rad svoden na pletenje

U tim godinama je i dalje ostao problem polaska i dolaska djece iz Laktice i Glavnice u Cerje, ali i jedan od razloga nedolaska bio je nemar roditelja, pa je škola takve sluđajve morala predati "u kraljevskoj kotarskoj vlasti". Učitelj Matagić ostao je na školi dvije godine (1912.-1914.) i za to vrijeme je nastojao da: "uredi zgrade i gospodarstvo školsko, uredio je učiteljski stan, pospješio pitanje o kopanju školskog bunara i proširenju školske zgrade..., narod ga se sjeđa kao lovca i gromka pjevača". Do raspisivanja natječaja i imenovanja novog učitelja djecu je obučavala namjenski učiteljica Julijana Kovačić (3.I.1914-2o.II.1915) kojoj je savjetima: "pomagao brat, učitelj u Vugrovcima". Mjesto učitelja u Cerju dobio je 1.III.1915. godine Josip Šerbačić (imenovan je učiteljem 26.VIII.1914, ali je morao u vojsku). On sam je napisao: "Ovamo sam došao privolemo VEČINE odbora, ali je manjina sa županičkom vođelja drugoga. I župnik je ostao protiv sve do danas. Zato me je većina naroda dočekala vrlo oprezno, a ČUJEIJI odbor bio mi je protivni. Župnik je bio za tim da me odavde maknu, a novi odbor da će glasovati dalje njemu po volji". U ovoj riječskoj konstataciji ima mnogo kontradiktornosti, ali izgleda da si je sam kriv za ovakav svoj položaj, jer je odmah po dolasku napisao u spomenici: "Ne dade se opirati moralne i materijalne poteškoće koje sam imao svladati. Zgrada (pusta (učiteljski stan ?) ni čavla što bih kaput objesio, a dvorište i zgrade kao kakvo pastinje, a zemljišta pusta i neobrađena, a, a maki dan sve veća skupoča". Šerbačić je ovakovo ogrješenje Šerbačića imalo realne podloge, ali je on ipak morao imati na umu da je to ratno vrijeme, uvjeti života sve teži (i sam to priznaje), pučanstvo mobilizirano, djeca moraju pomagati sve više roditeljima u polju i sl. On sam nije vođio spomenicu po godinama, sve do svog odlaska iz Cerje, godine 1920., gdje bi se moglo vidjeti što je sve poduzeo na poboljšanja uvjeta školstva i svojih osobno. Na njegovo mjesto došao je učitelj Antun Kružić: "Pošto nastupih službu ovdje tek 23. februara 1921., ne mogu navesti znamenitije događaje u tekuće godine. Moj prelašnik PAKO NIJE vodio spomenicu od ik. godine 1917-1918. godine". Upisano je te godine 195 sposobnjaka, 130 u prvi razred, u opetovane 93. On je realniji od svog prelašnika, piše da je škola dosta zupeljena, ali je zato: "sav trud položio u školu, nastojeći da postignem što bolji uspjeh". Nakon usmenih opomena i pritužbi: "prišao sam roditelje da šalju djecu redovitije u školu". Posvodom godišnjice smrti Zrinskih i Frankopana, dana 30. IV. 1921. on je održao djeci predavanje u kojem je objasnio djeci: "ideje slavnih predaka u borbi za oslobodjenje Hrvatske...".

U svezi same zgrade škole, nastojao je da se izvele najnužniji popravci, ali bez većeg uspjeha, jer se

stalno otežu nastajala novaca. Obruka u 1921./22. počela je redovito, 1. rujna 1921., upisano je u obveznu nastavu (I-V) 178, a u opetovnicu (I-III tečaj) 42 učenika. Sljedeće godine upisan je isti broj u redovnu, a u opetovnicu 24 učenika. Došlo je do promjene u učiteljskom zboru, došla je učiteljica Ljerka Tomač (5. XII. 1922.) i tako je konačno: "ova škola proširena u DVORAZREDNU", ali još uvijek je problem s prostorom (mala učionica). Kružić je u sukoba s župnikom, ali ne navodi u svazi čega. Učiteljica Tomač bila je na školi samo pola godine, na vlastiti zahtjev premještena je u Zelina, umjesto nje je došla učiteljica M. Zuber (1923.). Pred Brod 1923. godine Bradenci je zahvatila difterija, pa je doktor nekoliko puta obilazio selo i: "naod uputio o načinu bolesti. "Zima je oštra, kliš i snijeg su bile uzrok slabog polazaka nastave tijekom veljače, ožujka i prve polovice travnja 1924. godine. Isto tako je polazak škole bio slab u proljeće, zbog poljoprivrednih radova koji ove godine: "kasne zbog lošeg vremena i nepropisnih uređivanja o polazu škole sa strane općine. Vjerovnik se nije ove godine obučavao do mjeseca svibnja. ". U 1924./5. škola redovno počela, upisano je 162 učenika u svih pet razreda, polazak je bio nešto slabiji krajem rujna zbog berbe. Školu te posjetio: "dana 8. svibnja 1925 podjeljivo je nadbiskup zagrebački, preč. g. Antun Bauer sv. potvrdu, a učenika petog razreda Janica Kinder ga pozdravila. ". Tisuća godišnjica hrvatskog kraljevstva proslavljena je: "dana 5. srpnja 1925, na dan braće slavni apostoła Ćirila i Metoda. Istog dana dopremljena su svećanu u ovu crkvu tri nova zvana, postavljena u tornaj, pa je sama svečanost bila time još uveličana". Kumovi zvana su bili: "Dragutin Peška, industrijalac iz Soblinca, orjanski župnik Rikard Makovac, Filip Teršini iz Glavnice, Franjo Godić iz Šašinceva i mnogi drugi". Privatno je bilo: "preko hiljadu žitelja ovdajšnje i susjedne župe". I sljedeće godine je aktualan isti problem-polazanje škole, ali ovaj puta s dječima iz Lakteca i Glavnice koji ne dolaze redovito jer su: "putevi neprohodni preko pola godine i velike udaljenosti". Ponovo je aktualizirano pitanje otvaranja novih škola u Laktecu, Šašincevu i Rajčevu. Već 5. travnja 1926. otvorena je privremena škola u Laktecu, gdje je prema natogu županije premještena učiteljica iz Cerja M. Zuber, pa je od 129 polaznika cerjske škole sad njih 31 polazilo školu u Laktecu. Škola u Cerju je 1926. uređena prostorije, knjige i pribor je dobavljen već krajem rujna, a na školu je došla nova učiteljica Josipa Sedmak iz Zagreba (15. XI. 1926.). Tijekom 1927./28. godine stalno se pojavljuju problemi s kašinskom općinom u svazi materijalnih prihoda. Tih godina polaz škole je redoviti (upisano 127 učenika) jer se: "nemamjaki strože kažnjavaju(roditelji)". Opet se u 1928. godini pojavio karlah, bilo je i smetnih slučajeva, djeca os cijepljena tri puta, prostorije u školi raskužene, međutim: "zaraza još traje, jer roditelji ne daju cijepiti djecu, pa ih se mora voditi u kućnu bolnicu". Cerjska škola je "rasteročena" dana 12. XII. 1928. godine, kada je u Kraljevcu otvorena nova škola u kući žitelja Pačića, pa je od škole u Cerju otoplo 50 učenika". Škola u Kraljevcu (kuća Matije Pačića) bila je smještena na uglu (ondašnje) Dugoselske i Željazičke ulice, tipična kuća toga vremena, građana od drveta, veličine 6 x 6 metara-u njoj je održavana nastava do 1930. godine, kada je sagrađena nova škola. Zrima je bila vrlo oštra 1928./9.: "kakve nije bilo unatrag 49 godina. Dne. 12. II. - 16. II. zapao je snijeg debeo 80 cm, pa je opet bio slab polazak škole". Ideja učitelja cerjskog i školskog odbora sela Lakteca, da se u Laktecu otvori škola opet nije ostvarena: "radi nelože, odnosno neshrvaćanja žitelja sela Glavnice... iko je bila votirana (odobrena) s 10000 dinara (okružno) i 10000 dinara (oblasta)". Taj problem nastavlja se u sljedećoj godini, postoji: "mnogo nade da se ista otvori 1. rujna 1930. godine". Dokazi do promjene u školskom zboru škole u Cerju, 28. IX. 1930. došla je učiteljica Erna Bačić (iz Trstara) ali je odmah premještena u D. Orešje (kod Zelina): "jer nema prostorije gdje bi predavala". Škola polazi 121 učenik u redovnoj i 22 u opetovnici. Vrlo zanimljiv je podatak iz spomenice za tu godinu, Ministarstvo prosjepte ondašnje kraljevine ukida: "obvezatni analfabetski tečaj, a 1. prosinca 1930. u Cerju ga je počelo polaziti 50 analfabeta, te nakon obvezatnog ukidanja niko nije htio dobrovoljno polaziti". Župnika Makovca, koji je te godine umro, naslijedio je velečasni Ivan Janež: "koji svršenije obučava djecu u vjerovniku". Dugogodišnjoj borbi nještano Lakteca za svoju školu došao je kraj 1. ožujka 1931. godine, kada je otvorena konačno škola u Laktecu: "dobivši novoimenovanu učiteljicu gđju. Anđelu Prodan(iz Dubrovnik), pa je od ove škole otoplo 33 učenika". U godini 1931. kao novum je da: "škola raspolaže školskom imovinom prema novom školskom zakonu, školski odbor, analoga smišla novoga školskog zakona. Općina se tome dosta opire ne dajući točno pripadajuće dvanajstine". Učiteljica J. Sedmak se na vlastiti zahtjev zamijenila s učiteljicom Jelicom Koporčić (31. X. 1931). Novim zakonom (o narodnim školama) utemeljene su viša i niža, pa je: "danom 1. V. 1932. prestalo obučavati V. razred, jer taj sada spada u višu osnovnu školu, koja nije ovdje (u Cerju) još stvorena". Nastava i polazak škole između 1932.-1937. održava se bez većih poteškoća, jedino ravatelj više ne navodi broj obveznih polaznika (od 1932./3.). U 1936./7. samo su dva učitelja na školi u Cerju-Jelica Koporčić i A. Kružić, a upravljanje škola od te godine prelazi (1. travnja 1937.) u Banovine: "pa će se škole moći lakše održavati, jer neće ovisiti milosti općinara". Škola je raspustila J. Koporčić, a ubrzo je premješten i upravitelj A. Kružić: "za upravitelja škole u Kustošiji, te je 17. V. 1937. predao upravu škole kolegi Antunu Zecu, učitelju iz Kašine...". Učitelj Zec, kako on sam piše u spomenici, bio je vrlo kratko vrijeme u Cerju: "jer je morao 25. VIII. 1937. na vojnu vježbu u Travnik". Školski odbor, kojem je predao sve ostali: "koji predao istu novoimenovanom učitelju Antunu Majconu koji je preuzeo upravu škole i dalje je radi". Učitelj Majcen preuzeo je upravu škole 31. VIII. 1937. godine, navodeći u spomenici: "školu i gospodarske zgrade našao sam u strašnoj

zapoštenosti i nerodu. Stan za upravitelja škole je ispod svake kritike, sve u vrlo derutnom stanju. Šk. i uč. knjižnica u neredu, mnogo časopisa i knjiga fali. Polazak škole vrlo loš. Školu napuste za malenkost". Učitelj Majcen je 5. IX. 1937. imenovan po župniku Janšu crkvenim organistom, kako on sam navodi: "pred cijelim narodom. Poslije mise narod je razdragan čestitao potpisanom na lijepom sviranju i pjevanju kojeg u crkvi nije bilo već 16 godina". Zbog malog broja školskih obveznika, Majcen je zatražio da se ukine: "drugo odjeljenje u Cerju". Polazak škole je sve bolji: "jer su poljski poslovi prestali, istom od 15. X. moći će se temeljito početi s radom, jer su djeca dosle slabo polazila školu". U Cerje je došla i nova učiteljica, Katarina Koletić (6. XII. 1937). Uprava škole i Školska politikinika iz Zagreba pokrenuli su sistematične i specijalističke preglede djece, koji: "se odvijaju tjedno i redovito. Higijenska i socijalna strana sela i žitelja je daleko ispod prosječnosti, pa neka bi se na ovaj način bar ta zbava seoca preporodila". U mjesecu svibnju 1938. školu u Cerju je posjetio: "gospodin školski nadzornik i ocijenio upravu škole sa odličnom ocjenom". U školsku godinu 1938/39. upisano je: "svoga 8 muških i 9 ženskih, ukupno 17. Općinski liječnik tom zgodom pregledao svu upisanu školsku djecu". Učiteljica Koletić je premještena u Šušince, jer je u Cerju zatvoren drugi razred. U rujnu iste godine pojavila se diferencija među djecom u selu Glasovića, jedan učenik (Luka Pulerc) je umro, ali zahvaljujući liječnicima: "Dr. Sindiku i dr. Markoviću lokalizirana je zraza diferencije i škola je primila od Higijenskog zavoda jedan kino aparat, te se održavaju nedjeljom predavanja i pretstave za žitelje u sela, održana su predavanja ukupno 36, svu predavanja je održao mjesni upravitelj škole Majcen Antun". I u sljedećoj godini slab upis djece u prvi razred: "U novu šk. godinu upisano je 18 za prvi razred. Ukupno će biti 61 polaznik za 1939./40.". Ravatelj je uspio dobiti od Banovine 5000 dinara za poravak higijenskih prostorija i proširenja gospodarskih. Broj polaznika u 1940./41. je nešto svečan u odnosu na prošle: "školskih polaznika ima 35 muških i 39 ženskih..., došlo naredjene Banovine da se mora šk. predložiti obuka nastaviti za svu mladež mušku do navršene 15 godine i žensku do navršene 14 godina..., polaz opetovnice je dobar". Utemeljenjem NDH: "dana 13. travnja 1941. učitelj (Majcen) položio prisegu za Hrv. državu i Velikog poglavnika dr. A. Pavelića., dana 30. svibnja 1941. proslavljen dan pogibije Zrinjskih i Frankopana, mladež školska prisustvovala Sv. Misi a potom je up. šk. Majcen Antun održao predavanje o značenju toga dana i borbi tih velikana za hrvatsku samostalnost". Obuka u 1941./42. školskoj godini: "počela redovito, upisano 74 redovnih učenika i 34 u opetovnicu..., šk. mladež je bez udžbenika, budući se stari ne smiju upotrebljavati..., općinskom metom nabavljeno materijala za početni rad u školi". Na školi je došlo do promjene u učiteljskom zboru, A. Majcen je: "Riješenjem Min. nastave premješten je isti učitelj u Sarvki Marof., na školu u Cerje još nije došao učitelj, djeca bez obuke (rujan 1941)". U spomenici za godinu 1942./3. novi upravitelj Zvonimir Matagić je nije ništa upisao, dok je za 1943./44. zapis vrlo kratak: "Školska obuka škola, god. 1943./44. nije bila redovita te je u više navrata prekidana zbog ratnih prilika". U 1945. godini škola u Cerju je počela s nastrom 15. rujna: "Dac. 17. listopada 1945. premješten je za učitelja na ovu školu Cvjetko Pilčić. Isti je prije službovao na školi u Vugrova. Bilišli upravitelj ove škole premješten je po molbi na prepravodnju u Petrinju, a njegova supruga Ana Matagić u Mošćenica kod Petrinje, tako da je sada na školi u Cerju ostao samo jedan učitelj. Sama je škola bez prostorskih stakla koja su razlupana u nedavno završenom ratu, a sve je drugo puno i prazno. Novi učitelj sašao je sljedeće starije školske djece: obveznika (I-IV razred) 87, polaznika (I-IV) 70 učenika".

ŠKOLA U MORAVČU

Raspelo s natpisom (ispod špale u Moravču)
"Po Ignju Vatroslavu Štajduaru (Štaduaru) iz Moravče"

dotičnom župcem, a vrhovni je nadzor vodio župnik". Iz navedenog izvješća vizitatora (1669.) možemo zaključiti da su postojali svi uvjeti za pučku školu u Moravču: crkvena župa, župnik, župljani i školska zgrada, možda je župnik tijekom 1840-ih godina držao obuku manjem broju djece, ali prvi pravi počeci pučke škole u Moravču stavlja se u 1848. godinu. Do 1848. godine mi nemamo nikakvih izvora (za sada) o školstvu u Moravču. B. Čuvaj (Grada za povijest školstva) spominje školu u Moravču samo jednom (knjiga prva), dok u "Zapisačnicama literalnog okruga Zagreba" nema podataka o školi u Moravču. Jedini relevantni izvori su: spomenica župe Moravče, diplomski rad Miroslava Werka, moravččkog učitelja: "Historijski pregled osnovne škole Moravču (1669., 1940.-1970.)", spomenica osnovne škole u Omilju, članak "Povijest škole u Moravču" (možda je to prijepis, pisan rukom, spomenice škole Moravče), prijepis novinskog članka "U Moravču-nova škola" (Jutarnji list od 16. X. 1940.). Iz svih tih navedenih djela s sigurnošću možemo uzeti godinu 1848. kao početak pučkog školstva u Moravču: "Značenje godine 1848. postane župnikom u Moravču vel. g. Gustav pl. Barabai. Mlađić od 24 godine, pun ideala i ljubavi za narod osnuje u svom dvoru privatnu školu, u kojoj je sam i poučavao. Njegovim nastojanjem osnovana je i pučka škola godine 1851. u Moravču, u općinskoj kući zvanog ŠKOLNIČIJA, koja se je zasluzila: "na crkvenom zemljištu - niže župne crkve Sv. Trojstva". U rješenja županije Zagreb od 1. IX. 1875. piše: "politična občina je vlasnica kuće zvana ŠKOLNIČIJA, ali je ta zgrada građena 1838. godine po župniku Zrinščaku za orguljaše crkvenog. Od godine 1853./1872. upotrebljavana je za školu...." (M. Werk, n.d., str 2, u daljnjem tekstu W-str). Isti autor piše: "Među se zaključiti po imenu "školničija da je u njoj i ranije bila škola". Mi se složimo s ovom tvrdnjom, jer smatramo da je župnik Zrinščak podignuo stan za orguljaše na mjestu gdje se nekad (možda još 1669.) nalazila školska zgrada, koja je srušena, ali je u moravččkom puku ostalo sjećanje na nju i nazvalo je taj prostor "školničija". Po svim izvorima prvi učitelj u Moravču bio je: "Ignjaj pl. Štaduar (Štaduar), te Vatroslav pl. Štaduar (Štaduar) vlastelini omiljski, o kojem govori natpis na raspeću pred školom u Moravču. Od godine 1860. novi učitelj u Moravču je Franjo Kaličić, koji zapisuje sve o školi u "Časnoj knjizi", između ostalog je: "nagrađivani mladež prilikom ispita. Vrlo su zanimljive te nagrade, jer se nisu dijelile samo u knjigama, kipovima, kolebarima i molitvenicima, nego i u novcu- šćotantama, cvanci-gama, noščćima, a djevojčice dobivale su srebrni novac na verbec". U njoj se također, kao u svim drugim školskim spomenicima, izvješćuje o polagodšćajim i godišnjim razrednim ispitima, datimima tih ispita, kojima su

Škola u Glavnici (zagrađena 1928)

samo iz 1866. godine. U toj godini tiskan je "Miestopisni riečnik kraljevih DHS" Vinka Sabljara, u kojem na 266 stranici, pod Moravcu, između ostalog piše: "Moravče(Morača), selo utjelovljeno s Crkv. ves, kotar Sv. Ivan, županija Zagreb, 6 kuća, 65 stanovnika, rimokatolička župa sa crkvom Sv. Trojstva u mjestu, UČIONA, 1 UČITELJ, 58 muške i 18 ženske djece". Idućih godina povećan je broj djece i zbog toga se godine 1870. : "počelo raditi na gradnji nove učionice". Vjerovatno se nisu mogla naći dostatno sredstva za gradnju nove školske zgrade, odustaje se od te ideje i: "Godine 1871. kapita je školska općina moravočka od vlastnika vlastelinstva Omiđe Vjekoslava pl. Štaudara dvor sa zemljištem za 1500 forinista s time da pravo na polazak škole imaju sela Adamovec, Belovar, Lužan, Glavnica, Crkvena Ves, Blaškovec, Drenova, Banjak, Hrnjanec, Nespeš, dio sela Velika Gora i Jesenovec(iz kupoprodajnog ugovora)". Već u spomenutoj "Časnoj knjizi je zapisano: zadnji ispit u Moravcu održan dne. 29. kolovoza 1872. godine. Ispitima su prisustvovali redovito dva gospoda iz okolice, među kojima se i kao darovatelji spominju prvom redu vč. g. Gustav Barabáš kao rasvetli učione, Gijuro Deželč, vlastelin iz Keržih, Josip Sabroth, vlastelin iz Nespeša kao mjestni školski nadzornik, Vilmoš Weber, providnik gospodije Paukovočke, sudci iz Sv. Ivan Zelina, a i poglavarstvo obćine Adamovočke doprinisalo je tom darivanju". Učitelj Kulič obučava moravočku djecu u Omiđu i dalje vodi "Časnu knjigu, a od 1875. vjerovatno i "Spomenicu puške škole u Omiđu-Moravcu", sve do svoje smrti 1885. godine, on je punih 25 godina bio učitelj moravočkog mladež". Zatim je: "kratko vrijeme bio učiteljem A. Felbinger, dok 1886 polaže prisegu pred školskim i načelnikom upravne općine Popovec-Moravče Antunom pl. Boračem učitelj Ivan Muha koji spomenicu vodi dalje". Učitelj Muha obučavao je moravočku školsku mladež u školi Omiđe sve do 1894., kada je: "preemjeljen na Gluhonijski zavod u Zagrebu. Kasnije dolazi u Omiđe kao školski nadzornik, no promjenio je ime u Otič". Ova spomenica je vrlo važan izvor za povijest škole Moravcu, pa se već s prvih stranica saznaje: "prvih godina (1885-6) bilo je oko 160 djece i to tek 25 djevočica (Werk još dodaje: opetovnicu je polazilo 34 dječaka i jedna djevočica), no taj broj penje se godine 1887. na 700 školskih sposobnjaka, ali polazak je slab. Česte su razne epidemije zbog kojih nastaja prekidai u školi". Ovaj broj od 700 školskih sposobnjaka vjerovatno se odnosi na djecu iz svih sela koja su pobudjala učionu u Omiđu, jer od 1866. (74 učionika u Moravcu) do 1887. u Moravcu nije rođeno 626 djece. Međutim, što se tiče polaska škole: "vidi se da je polazak morao biti slab jer je I-IV razred završilo svega 70 učenika, a opetovnicu 14 učenika". Uzrok tajom slabom polasku učione može se opravdati, a to je slučaj kod svih škola u Prigorju: "zbog velike udaljenosti od škole i loših puteva"(W, str. 3). U školskoj godini 1887./88. broj obveznika škole je isti kao i 1896./97., ali je: "I-IV razred završilo svega 104 učenika, a opetovnicu 28 učenika., ovdje je interesantan podatak da je školu polazilo svega tri učenice, znači da je gotovo 100% ženske djece ostajalo nepismeno"(W, str. 3). Nakon odlaska učitelja Ivana Muha u Zagreb: "učiteljom bude izabran Josip Sivoš (otac naše poznate slikarice Anke Krizmanić), za vrijeme njegovog učiteljivanja otvara se drugo odjeljenje i preuredjuje školska zgrada tako da nastanu dvije učione i dva stana". Prva učiteljica na školi u Omiđu bila je Stanka Major (došla isto 1894.) i: "sada je iz spomenice vidljivo i koji su bili nastavni predmeti, jer dolaskom učiteljice uz nastavu vjeronauka, čitanja, pisanja i računanja uodi se i ručni rad"(W, str. 4). Posljedje učiteljice Major došla je učiteljica Izabela Jahn, a 1896. : "namjestnica je učiteljice Katica Jurčičeva, koju narod i danas spominje kao vječnu učiteljicu". Od te godine: "počinje školska godina I. rujna a završava 30. lipnja". Ovdje valja odmah spomenuti da se nastava prekidala za vrijeme berbe grožđa krajem rujna ili početkom listopada na 5-7 dana. Naime, roditelji su za vrijeme berbe trebali djecu za branje grožđa pa je tako uveden običaj da je svake godine traženo od vlasti odobrenje za prekid nastave. Vlasti su to odobravale već od 1926. godine, kada

je je stiglo negativno rješenje i od tada se nastava nije prekidala u jesen, ali je za vrijeme berbe prvih godina i za to bio vrlo slab polazak nastave (isti slučaj u svim puškim školama u Prigorju). Učitelj J. Sivoš iznenada je preminuo (sušica), naslijedio ga je kratko vrijeme Petar Lesica, a 1901 imenovan je učiteljem pučke škole u Omilju Ivan Richter. Škola u Omilju se naziva moravška učiona (1897.), ali nakon 1901. godine: "Sve se više pokazuje potreba osnivanja novih škola, jer ima 1000 sposobnjaka, a neiskolovano ostaje preko polovica". Podaci pokazuju iz 1905./ da je broj obveznika I-IV razredi 702, a polazi samo 285, u opetovnici broj obveznika je 287, a polazi 86 učenika. Sljedeći podatak je također vrlo zanimljiv: "Sva djeca dobivaju besplatno školske knjige i pribor, no u spomenici se na više mjesta može naći isti slučaj u svim školskim spomenicima u Prigorju: da su učitelji i školski odbornici morali voditi borbu sa općinom da bi dobili dovoljno sredstava za nabavu knjiga i pribora (W, str. 4)". Bilo je nekoliko prijedloga o osnivanju novih škola u Belovaru, Glavnici i Nespelu, ali i prijedlog: "te proširenje omiljske /moravške/ škole na četverorazrednu". Što se tiče same škole u Moravcu, njenog postupnog preseljenja iz Omilja u Moravce, tijekom 70 godina, koliko su je djeca iz Moravca pohađala, vrlo aktualno je bilo to pitanje mnogo puta a tek je ostvareno 1940 godine. Dana 18. svibnja 1910. godine u Omilju se je sastala komisija: "Kotarski predsjednik L. p. Demjančić, izvjestitelj dugoselski Neuman, bilježnik zelinski Kos, načelnik Nikola Jelovečki te mjesni školski nadzornik župnik V. Šantek, zatim odbornici obih obćina. Sv. su izjavili da je zgrada tešna, no polovica od njih bili su za popravak, a polovica za novogradnju u MORAVCU". Godinu dana kasnije, 1. VIII. 1911. otvorena je škola u Belovaru, nja sada polaze djeca: "iz Belovara, Lažana, polovine Adamovca i djela Blaškovec". Nažalost, mjesni školski nadzornik, župnik V. Šantek, umro je 1911. godine: "na grobu opetio se od njega narodni zastupnik dr. Mile Starčević". Nakon otvorenja ovih škola: "otakšan je polazak škole djeci iz tih sela, jer se imala pjelačiti i preko sedam kilometara do škole u Omilju. Sačin se u školu u Omilju mogli upisat više djece iz školske općine Moravce..., školu u Omilju sada polaze djeca iz sela Adamovec, Blaškovec, Moravce/Črvena Ves, Drenova, Glavnica i Jesenovac"(W, str. 5). Škola u Omilju dobila je 1913. godine novu učiteljicu, gđu. Zoru Potočki. Tijekom prvih dvaju godina rata učitelj Richter: "s učiteljicama pomakle ženama i djeci koja su ostali bez svojih muževa i sinova, a ujedno sabiru pomoć za vojnike na ratilu". Izgleda da je kurija (škola) u Omilju bila jako derutna, jer se, usprkos teškim vremenima, sastala opet komisija: "dana 19. VIII. 1916., da odluči o popravku Omilja ili preseljenju u Moravce. Zaključeno je tom zgodom, da se škola premjesti u župnu kuću -školinju- u kojoj stanuje trgovac N. Pleško. Kako je on u ratu morao mu se stan otkazati tek nakon rata. Odlučeno je da se drveni krov na kuriji zamenji crijepom i zgrada zalititi od nepogoda. To je i učinjeno u studenom 1916. godine". Vrlo su interesni podaci iz 1917. godine /u spomenici/ o broju djece iz sela koja polaze školu u Omilju(W, str. 7):

Adamovec,	obveznika 36,	polaznika 18
Blaškovec,	obveznika 63,	polaznika 39
Moravce,	obveznika 108,	polaznika 67
Drenova,	obveznika 114,	polaznika 88
Glavnica,	obveznika 157,	polaznika 95
Jesenovec,	obveznika 4,	polaznika 2

Pučki učitelji, koji su se u svom radu susretali s niz teškoća, trudili su se da djeci prenesu što više znanja, a posebno ih veselite, ako bi koji njihov učenik nakon završene pučke škole otišao na daljnje školovanje. Tako je 1919. u spomenicu škole u Omilju/Moravce/ učitelj Richter s ponosom upisao: ". služio je u Moravcu prvu svetu misu domaći sin i dak ove škole v. g. M. Horvat".

Škola u Omilju godine 1925. postaje četverorazredna, sljedećih dvije godine broj obveznika, polaznika se povećava: "pa se otvara i paralelka za I. razred. Ponovo postaje aktualno i pitanje školske zgrade. Izabre komisije i konačno donose zaključak da se gradi nova škola u Moravcu (W, str. 7). Otvaranjem nove škole u D. Glavnici 9. rujna 1928 ostvarena je škola u Omilju: "selo D. i G. Glavnica spadala su do sada u Područje škole u Omilju, pa će otvaranjem nove škole otpasti 182 šk. sposobnjaka. Nova je škola uglavnom sagrađena doprinosima samih žitelja sela Glavnice, pa je to nazočanje dio širenja prosvjete vrlo lijep primjer ostalima "(Školska spomenica škole u Omilju). Korak naprijed u otvaranju škole u Moravcu učinjen je nakon odluke Kraljevske banke vlasti od 18. VII. 1931. godine kada je: "osnovana nova školska općina Moravce u koju spadaju sela Adamovec i Črvena Ves, dok pod škol. općinom Omilje ostaju sela Blaškovec i Drenova". Tijekom idućih godina nastavlja se pripreme za otvaranje škole, tako je 1932-3: "popis sastavljen za školsku općinu Moravce/obveznika-djaka/ i posebno za školsku općinu Omilje, ali sva djeca polaze školu u Omilju, jer u Moravcu još nema škole ni prikladnih prostora za iznajmiti"/Spomenica škole u Omilju). Konačno, u proljeće 1939 godine osigurana su materijalna sredstva za školu u Moravcu, ona je u proljeće te godine već pod krovom: "Nakon punih 40 godina otezanja ipak je velična nova školska zgrada u Črvenoj Vesi dovršena. Nova škola je sagrađena velikom materijalnom pomoću banke vlasti, odjela za prosvjete, te ličnim uzastupanjem odjeljnog predstojnika g. Isidora Škorjaja, kao i požrtvovanosti školskog odbora i žitelja Adamovca i Črvene Vesi". Školska zgrada ima: "dvije svjetle učionice, zbornicu, higijenski čvor i dva dvosobna stana za učitelje. Zgrada je dovršena u jesen 1940. "(W,

str. 7). Otvorenje školske zgrade održalo se je 13. X. 1940. godine, povetito ju je župnik A. Jambešćak, a goste i pak pozdravila je učenica Anika Kovačić prigodnom pjesmicom: "

*Mi najmanji pozdravljamo Vas
u našem dragom prigorskom kraju
od kojeg lepog nam ni
Srevaštan je, ni poltin
HRVATSKI JE. Kaj ova darje Vam,
kavca, grošće, jabuka,
se drugo nam nuz odazel je!*

Otvorenja školske zgrade bioje prisutan i novinar "Jutarnjeg lista" Milan Šepak koji je 16. X. 1940. u svom listu objavio članak "U Moravcu-nova škola", iz kojega iznjajamo: "Moravče, ovcje prigorsko vinocodno selo, borilo se već desetke godina da dođe do svoje škole. Zapreka je bilo na pretek. Treba se diviti izdržljivosti članova sadašnjeg školskog odbora, koji sa neumorno radili dan i noć, obilazili sve moguće ustanove i trudili se, da što prije sagrade školu. Sada je njihov rad nagrađen, muka naplaćena, jer se u Moravcu lijepo ističe novo sagradena jednokatna školska zgrada, dokaz marljivosti stromalnih ali polnih i svijesnih hrvatskih Prigoraca. U nedjelju, 13. listopada o. g. svečano je otvorena i posvećena lijepa građevina. Sagradjena je troškom od skoro pola milijuna, od kojih je sam odjel za prosvjedu dao 234.000 dinara. Marljivi seljaci dali su podvoz i ručni rad, a ostatak je namaknut iz općinskog nameta...., školsku djecu predveta je pesa učiteljica te škole Zinka Ziborski".

Školska godina 1940./1. počela je također svečano/zapis iz školske spomenice: "Bilo je to 27. listopada 1940. godine. Već rano jutro sakupilo se oko 160 muškaraca i sa vatrogasnom glazbom na čelu uputilo se u povorci u Omilje. Tamo su čekala školska djeca s učiteljstvom. Agilni odpredsjednik školskog odbora Ivica Kanjko održao je lijepi govor, a općinski odbornik i borac za pučke učitelje Valent Bahčen zahvalio se Omilju, kao prosvjetnom domu, u kojem su kroz 70 godina primala svoju prvu naobrazbu i djeca iz Crkvene Vesi i Adamovca, pa i svi prisutni-daci sa omiljski. Ravnajući učitelj Josip Richter oprostio se darjivim govorom od djece i učiteljice s kojom je surađivao u Omilju 11 godina.... formirala se povorka, na čelu glazba, djeca s zastavicama, zatim muškarci. Povorka je krenula prema crkvi Sv. Trojstva, pred kojom su se sakupile žene i djevojke. Nakon mise koju je služio kapelan Marjanović, krenula je glazba prema školi, iza glazbe muškarci, koji su se pred školom poredali da prime i svedu svoju djecu u novi dom prosvjete. Na ulazu izrekla su djeca svojoj novoj školi nekoliko lijepih prigodnih pjesmica, iz čega je simpatični klučar Strugar Tomo otvorio ulazna vrata i djeca pohrlila u krosu i svijetle učionice". Prva učiteljica na školi je Zinka Ziborski, zatim je došao učitelj Augustin Zuber, ali je odmah premješten. Umjesto njega 13. rujna 1940. došao je učitelj Zlatko Munko. Nastava je u drugom potkogradštu bila prekinuta zbog oltre zime, počela tek 23. veljače 1941. U školska godinu 1941-42 upisano je u I-IV razred 107 polaznika, 55 dječaka i 52 djevojčice. U rujnu 1942. učenici " sakupljaju ljekovite čajevе i sušenje istih, te je odaslano za vojsku sašenog kupinovog i makovog lišća, a obraduje se i školski vrt". Umjesto učitelja Munka, koji je pozvan u vojsku, došla je učiteljica Milica Munko(26. XII. 1942). Od 30. V. 6. VI 1943. trajao je "Tjedan majke i djeteta" koji je posravljen šitanjem štiva i pjesmicama o majci, održana je 3. VI. kratka proslava u školi s recitacijama i pjevanje, nakon toga je održana sveta misa". Broj polaznika je u 1943-4 povećan, upisano je 160 učenika, 80 dječaka i 80 djevojčica, istu ih dvije godine taj broj se malo smanjo (126-1944, 113-1945). Na samoj školi tijekom ovih godina: "radilo se na postavljanju vodovoda za školu, zidanju gospodarskih zgrada, dobivanju zemljišta za školski vrt, kao i na sadnji voćka, pa je tako danas škola okružena krasnim voćajalom. U toka ratnih godina nastava se isprva odvijala dosta redovito, ali pred konac rata bilo je čestih prekida nastave zbog raznih vojnih akcija u selu i njegovoj okolini. Posebnoča je bilo sa školskim priborom, udžbenicima kao i sa odjećom i obućom, te su djeca dosta neredovito pohađala nastavu"(W. str. 9).

ŠKOLA U SESVETAMA

Stara škola u Sesvetama (agradirano 1865.)

posjeda Zagrebačkog kaptola, kojeg su u ondašnjim izvorima nazivali "TERRA CASINA". Tijekom svog postojanja, dugog skoro sedamstogodišnje, bogatog povijesnim i kulturno-povijesnim događajima, školstvo je također imalo veliku ulogu u razvoju ovoga dijela Hrvatske.

Prvo poimanje školstva dobivamo iz kanonskih vizitacija Zagrebačkog kaptola. Sesvetska crkvena župa potpadala je pod Katedralni (Zagrebački) arhidikonat, pa je vizitator, koji je 1669. obišao ovu župu zapisao: "da škole u Sesvetama nema". Tijekom iduća dva stoljeća nemamo nikakvih izvora o školstvu, što ne znači da ondašnji župnici nisu, možda, u župnom dvoru podučavali djecu u čitanju i pisanju. U zapisnicima Literalnog okruga Zagreb (Vrhovna uprava škola Zagrebačkog školskog distrikta) iz 1821., 1836. i 1839. spominje se škola Sesvete, ali iz tih vrlo šturih izvješća može se ipak zaključiti da se radi o školi u Pručelkim Sesvetama, a ne o Prigorjskim Sesvetama. Osim ovih zapisa (vođe se do godine 1839., nalaze se u Hrvatskom školskom muzeju) najvažniji izvor za proučavanje povijesti školstva u Sesvetama je "Časna knjiga i uspomena učione Sesvetske (u Sesvetih)" koja se vodi od 1864. godine i članak učitelja sesvetskog J. Frankola "Povijest škole Sesvete", objavljen u "Hrvatskom učitelju" br. 9-12, Zagreb 1929. godine.

U uvodnom dijelu spomenice piše da su se 8. listopada 1863. sastali u sesvetskom župnom dvoru "ondašnji osrednji sudac Ljudevit pl. Reizner, pristav dugoselskog kotara Nikola pl. Celirić, kaptolski izaslanik Hinko Holjac, sesvetski občinski bilježnik Vatroslav Folnegović, kraljevečki občinski sudac Andrija Pavlović, izaslanik Duhovnog stola Nikola Haviček (podarhidakon kotara Vugrovečkog i kotarski školski nadzornik) i sesvetski župnik Josip pl. Kovačić", te nakon vijećanja donijeli odluku da se: "ima podignuti i ustrojiti pučka učiona u stolnom mjestu u Sesvetih koji bi mladež obojega spola ovog zanemarenog ali dobio čušećeg naroda imala poslušiti". Zatim se naglasilo, da su posebno zaslужni u daljnjem postupku oko ustrojstva škole Haviček, Reizner i Folnegović jer im: "tudožubno srce nije moglo pretrpjeti što mladež ove župe (pa bila je to jedina od 13 župa u kotaru Vugrovečkog koja nije imala svoje učione) koja je u blizini glavnoga grada mile nam Demovine ne uživa nikakove blagodati školske obuke". Već na samom početku susreti su se s niz teškoća, župa Sesvete je podijeljena između Zagrebačkog i Dugoselskog kotara, na dvije "obćinske sudije", zatim je protiv škole bio i kotarski sudac Slavoljub pl. Kerestury: "i, za muže nije knjiga, već motika i sjekira-ona trojica /Reizner, Haviček i Folnegović/ su pritisnula argumentima, dokazivali su da je laglje upravlјati pametnim i prosjeetnim selјacima nego glupostim i neznašicem". Počeli su sitizati i prinosti za gradnju same škole, Kaptol je dao novac za ciglu /siječom šume "Sečline"/ i kupio zemlјiste na kojem će se podignuti školska zgrada: "odmah je Kaptol kupio rat zemlјista od ondašnjeg pojedinika i gostioničara Hinka Bögelfelda za sumu od 200 forinti". Općina Sesvete osigurala je novac od "kamata državnog zajma, dati će ručnih težaka i raznih foringa", kotar Dugo Selo i sudjija Sesvete su također spremili određenu svotu, te je osnovana školska zaklada: "koja se u izvoru nalazi u školskoj pismoherani". Naert školske zgrade izradio je županijski mjeramik Furkaš koji je ujedno bio i nadglednik radova, dok se za sve ostalo brinuo V. Folnegović. Krajem 1864.

godine zgrada je bila dovršena: "jednostavna zidanka, ali je svojim unutrašnjim rasporedom dosta prikladna i svrsishodna do nekotjih sitnica". Te 1864. godine samo župo Sesvete je brojala "pedest dvjete stare zadrudne kuće, a broj duša jedva iznosi 1000". I konačno, u mjesecu prosincu 1864. bila je školska zgrada: "po većčasnom gsp. Nikoli Havičleku, kot. učionu nadzorniku u prisustvu domaćeg župnika Josipa pl. Kovačića i župljana propisanimi obredu blagoslovljena po načelu sve s Bogom započeti". Zatim je u školskom časopisu "Napredak" raspisan natječaj za učiteljsko mjesto u novoustrojenoj školi, gdje je između inih kandidata od komisije u sastavu Reizner, Haviček, Folnegović, kanonik zagrebački Šulflaj, župnik Kovačić, Kerestury izabran Franjo Ivoš. Njemu je slijediš, po zakonu, učiteljska plaća od 300 forinti, 20 forinti pauzala za poslužnika, 6 hvati drva za ogrjev školske sobe, on sam dobiva 6 hvati drva za ogrjev stana;to se plaća iz školske blagajne-36 forinti/ i na upotrebu vrt od pola jutra zemlje. Popis školskih: "sposobnjaka obavi veliki sudac Reizner uz pripomoć občinskog poglavstva i mjesnog župnika Kovačića". Bilo je ukupno 107 djece sposobnih za školu /sposobnjaka/, upisano je: " njih 67 na polazak svladanje učione". Ravnatelj škole bio je župnik Josip pl. Kovačić, rodom iz Gjarjejkovca, a prvi učitelj Franjo Ivoš iz Brečkova: "koji je svoje nauke završio na Zagrebačkom kraljevskom učiteljstvu". Nastava je počela 1. siječnja 1865. godine, prije toga su nabavljena osnovna učevna sredstva: "

- 1) Jedna zbirka raznih obuka u slikah
- 2) Jedna spisopisništva sastojeci se iz 12 pluhah
- 3) Pet zemljovida
- 4) Zemaljska kraljga
- 5) Kraljga "Sveobit zemljopis"
- 6) Nacet o obdarivanu, odarivanu, koristi gajenja žitne

Školu pohađaju djeca iz: Sesveta, Brestja, Jelkova, Sopnice, Gajšća, Dumovca, Sesvetskih Sela, Kobiljaka, Selnice i Novaka. Školi također pripada i zemljište od 1000 hvati" 400 hvati ima učionički voćnjak, 600 hvati učiteljski vrt".

Prva školska godina završena je 8. rujna 1865. godine: "svečanom službom Božjom i dijeljenjem nagradah medju najbolju mladež". U spomenici zatim od 1865. do 1874. godine diju se samo kraćka izvješća o završenim ispitima i imena nagrađenih učenika. Godine 1874. (14. listopada) za bana Ivana Mažuranića u Hrvatskoj je: "novi školski zakon zadobio sankcija Njegovog Velikantstva i od tog vremena gube kriepost svi dosadašnji njemu protivni zakoni i naredba, a provedba istoga povjerena je protivljenom gospodinu Ivanu Mažuraniću, banu kraljevineDHRS". O desetgodinjem radu škole saznajemo iz zapisnika sa sastanka školskog odbora i školske općine 9. prosinca 1875. godine. Prisutni su bili podžupanijski tajnik R. Lopačić, koji je: "izvršio klasifikaciju ovo mesine pučke škole, te je o tom predmetu zametnut slijedeći zapisnik, mjesni župnik Kovačić, općinski sudac V. Folnegović, učitelj Ivoš, te zastupnici školske općine Sesvete koji su tjdno i članovi školskog odbora(uz navedene): Martin Šemper, Hinko Engelsfeld, Stjepan Kašćeković. Najvažniji zaključci su:

- I) Pučka škola u Sesvetah je zakladna glasom zakladnice od 8. listopada 1863 godine, a podučavanje je počelo u zimi 1865/7. 1. 1865/
 - II) Dana 1. listopada 1875 stupio je u kriepost zakon od 14. listopada 1874 godine ob ustroju pučkih škola i preparandija za pučko učiteljstvo u Kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji...
 - III) Plaća učitelja je 300 forinti, s tim da je on i mjesni organist /1875. povećana je na 400 forinti/
 - IV) Školska zgrada/dovršena 1874/ ima stan za učitelja i učionu, voćnjak i školski cijepnjak (jutar zemlje/13 jutara žitne i "jedan pašnik od 6 rajli/
 - V) Učiona je stavljena u III plaćevni sred
 - VI) Sesvetska učiona je "PUČKA RIMOKATOLIČKA UČIONA", javna sveobća pučka učionica s jednim učiteljom, glede plaćanja u III razred". Učitelj uz redovitu plaću uživa "sva nagredna beriva, koja sada dobiva, i u uživanju zemljišta, obavlja i oeglužajška služba u župnoj crkvi uz ista beriva".
 - VII)Škola se financira: "iz svote od 600 forinti, opredjeljene poobćini Sesvetskoj, a polovicu troškova za školu imaju podnašati i mjesta uskolena iz područja obćine Dugo Selo".
- Od godine 1875-1891 u spomenici su zapisani podaci samo o završenim ispitima, te je dana statistika

učenika, polaznika škole u tom vremenskim razmaku. Iz tih podataka se vidi da je tijekom ovih 16 godina prosjek upisane djece iznosio oko 130 polaznika godišnje. Godine 1876 umro je župnik sevetški i nadzornik pučke učione Josip pl. Kovačić, imenovan je novi, Martin Šćefanee. Godine 1882, prilikom "srebnog pira Njegovog Velikanstva, nabavljen je školski burjak". U dosta opširnem izvješću za 1891./2. godinu stoji da je upisane: "139 obveznika-polaznika, 50 dječaka i 53 djevojčice". Školska godina završila je 15. srpnja 1892., školski odbor je bio vrlo zadovoljan s postignutim uspjehom: "školska mladež vršila je po propisu svoje vjerske dužnosti, čudorednost školske mladeži bijaše pohvalna, polazak škole do nekih iznimaka marljiv, a napredak prema nepovoljnim okolnostima stanovništva posve povoljan". Godine 1892. posjetio je škola diocerski povjerenik Gustav Barabač, župnik mozaevčki, koji se: "uvjeri u postignuti napredak u kršćanskom nauku". Istovremeno je obavljeno i cijepljenje djece, od 10 do 12 godina, a zahvaljujući brizi općinskog upravitelja M. Mikosovića izvršene su neke opravke na školi. Tijekom razdoblja od 1895. do 1904. godine školska spomenica je vrlo šturo vodena, upisani su samo počeci školske godine i tko je prisustvovao (od strane općine, Duhovnog stola). Godine 1904/5. škola je započela 1. rujna, tijekom godine djeca su cijepljena protiv boginja (dr. A. pl. Šimić, dok je školska knjižnica dobila knjige od naklade Sv. Jeronima i Matice Hrvatske: "Čija je ova učiona utemeljitelj član". Učitelj F. Ivoš umirovljen je u lipnju 1905. godine, nakon operacije oka. On je 40 godina neprekidno radio na školi u Sevetama. Sljedećih pet godina u spomenici je opet upisan samo početak školske godine i broj upisanih učenika. U prosjeku je svake godine upisano 132 učenika -polaznika. Zbog ovakvog načina vođenja školske spomenice: "pod konac svoga službovanja F. Ivoš je dobio do uvjerenja da ovaj način knjige- spomenice nije skladan, pa je zato nabavio novu knjigu ovoj školi. To je poprimio njegov nasljednik Stjepan Šušnić, pa je započeo nanovo, ali usred nove spomenice, misleći valjda da će iz stare činiti prijepis. Na sadašnji učitelj ove škole Drago Telišman preočio je pomno stare spomenice, počeo ih spomen stare i čarne knjige, jer u njoj je originalni opis raznih događaja ove škole po samom motriocu i učitelja F. Ivošu, te je zaključio radije prepisati bilješke Stjepana Šušnića u "stare spomenice, te je nadalje vodio prema ustanovama od 2. svibnja 1880. godine". Iz ovoga možemo zaključiti da je Stjepan Šušnić vodio "novu" spomenicu od 1905./6. god., jer je 14. 5. 1905. kraljevski školski nadzornik J. Stupetić cirokom nadopisao za školsku godinu 1903/4: "Vidio 14. IV. 1905. godine i dao upute kako se spomenica vodi". Od te godine spomenica se vodi kao "listopis", a upisano je 142 polaznika, utemeljen je školski odbor u koji su ulili:

- 1) Nikola Matica, sevetški župnik
 - 2) Stjepan Klobošar, općinski upravitelj
 - 3) Grga Broz iz Drenove
- Grga Gjuris iz Selnice
Šiman Šemper iz Brestja
Temo Krušević iz Seveta
Mijo Žvece iz Seveta
Josip Šemper iz Seveta

Zbog velikog broja učenika te godine je uvedena poludnevna obuka, a obojelog učitelja Šušnića je neko vrijeme mijenjala učiteljica Ivka Denk iz Resnika, a u 1906. mijenjala ga je učiteljica Ljubica Timičić iz Zagreba. Tijekom godina broj polaznika škole se povećavao, pa je sevetaka učiona 1. listopada 1907. godine; "proširana je ova škola u DVORAZREDNU, namještena je učiteljica Marija Horvatić, koja drži nastavu prije podne I i II razreda. To traje do 1. I. 1908. godine kada općinsko poglavarstvo unajmljuje od g. Weissa jednu sobu, tu se sada obučava I i II razred". Učiteljica Marija Horvatić je: "od 30. listopada 1908. stalna učiteljica". Tijekom školske godine 1907/8, 1908/9, 1908/10 izvršena su docjepljivanja školske mladeži, a 1910. godine: "pojavi se je vratna bolest, zatim škrlat/šarlah, od kojeg je dvoje djece umrlo". Kotarski liječnik Šimić i županijski dr. Voljevac nekoliko puta su obišli školu i pregledovali djecu. Zbog toga je bio slab polazak djece, što je uvrđila i uzela u obzir inspekcija škole pod vodstvom Gjure Cipića. Pošto je Marija Horvatić zbog udaje napustila školu, namještena je 4. rujna 1910. učiteljica Minka Medved. U toj istoj školskoj godini (1911./12.) primio je službu u sevetškoj školi Drago Telišman, učitelj iz Narta kod Dugog Sela, dok je učitelj Šušnić premješten na višu pučku školu u Križevce. Učitelj Telišman je zapisao u spomenici: "Tijekom godine 1911. izgrađena je NOVA školska zgrada u Sevetama. Narasli broj sposobnjaka silio je, te je pretvorena u dvorazrednu ova škola, kako se vidi iz prijašnjih bilježaka, a tad je trebalo i proštorjenja. Zgrada prizemna, prigrađena staroj, stara je školska adaptirana za stan učiteljice. Zgrada je građena masivno, te je

pomišljano na eventualnu izgradnju prvog kata. Trošak je namaknula općina s 2400 Kr. kod visoke vlade". Podignuta je zgrada oko cijele zgrade, vrta i voćnjaka. Za školu je nabavljen harmonij, a plaća je učitelju povećana za 25%-100 kruna. Dakle, u školskoj godini 1912./13. sesvetska učiona je dvocarredna, ima dva učitelja-Drago Tešman predaje u višim razredima, dok učiteljica Hermina/Minka/Medved predaje u nižim razredima. Nakon dosidarja školske zgrade, podignute su: "potrebne gospodarske zgrade za učitelja (dvravnica, kuharnica, bunar je uređen i ograđen) napravljeno je i uozriro gojište, sve ovo je potrebno za gospodarstvo školsko a i poučno po djeca da vide kako se u njima, kao i u cijelom gospodarstvu podržava rod, da gospodarstvo što bolje naplati trud gospodara". Opet je došlo do promjene u učiteljskom zboru, učiteljica Medved je premještena u Zagreb, njeno mjesto je dobila učiteljica Ivana Pajnić. Pošto je kraljevska vlast izdala ukaz o osnivanju pčelinjaka u svim pučkim učionama, sesvetska učiona je sagradila pčelinjak u školskom vrtu. Iduće, 1913./14. godinu nabavljena je pčelarska oprema i oruđe, a učitelj Tešman je priustvovao pčelarskom kongresu u Karlovcu. U školskom vrtu vršila se praktična nastava-oplemenjivanje voća okuliranjem i obrezivanjem. Vrlo važan školski zakon donesen je 5. ožujka 1914. godine: "toga dana ukimni je celibat za učiteljice (do tada svaka učiteljica, ako bi se udala, morala je napustiti učiteljsko zvanje). Početkom 1915. godine učitelj Tešman je pozvan u vojsku, pa je učiteljica Pajnić postala i ravnateljica. Polazak škole je slab, upetvornica je prekinuta, a uredbom Kraljevske vlade škole su bile dužne sakupljati kupinov lišće (za čaj), staro željezo i izradivati topću odjeću od vune. Od 1914. do 1918. godine polazak škole je ipak zadovoljavajući (prosjek 150 polaznika godišnje), ali se nastava necredovito održavala, prvenstveno u jesen, zbog radova na polju. Sesvetski učitelj J. Frankol, u svom članku "Povijest škole Sesvete" tvrdi da je: "polazak škole u ratno doba bio slab, a prema tome i uspjeh je bio slab, ... službovali su u ovoj školi Đenk Ivka, Horvatić Marija, Medved Hermina, Pajnić Ivana, koja je za vrijeme rata sama držala školu, jer je ravnatelj i učitelj Tešman bio na vojnoj dužnosti". Sve četiri godine rata nije škola "inspicirao" nadzornik, ali je nastava održavana, iako su uvjeti života bili: "vrlo bijedni, zastadala je i skupocina". Među djecom pojavila se "griza", a u rujnu mjesecu 1918. i "španjolska groznica", pa je neko vrijeme bio obustavljen polazak škole. Onda se među djecom iz Dumovca i Kobiljaka pojavila "kozjača", izvršena su cijepljenja, opet nije bilo polaska škole preko mjesec dana. Godine 1919. vratilo se na školu učitelj Tešman, koji s učiteljicom Medved sada vodi obuku. U spomenici se na navedi broj polaznika i sposobnjaka od 1919. do 1925. godine, ali na osnovi upisanih 1924/5. i 1925/6 možemo zaključiti da je prosjek upisanih bio negdje oko 110 učenika godišnje. Da je pučanstvo Prigorja tijekom postajanja sesvetske škole shvatilo kakvu korist njima i njihovoj djeci donosi škola, svjedoči nam i ovaj primjer. Godine 1921 u Sesvetama je "dovršena pregradnja tvornica mesnate robe tvrtke Kate Rabus i sin, te je počela s radom. Ista važi za narod ovoga kraja porad zaradi, a vrlo je važan faktor za općinu. Tvornički doprinos će podići NAUČNICI tvornice koji su dužni polaziti opetovnicu, obučavani su razrednim učiteljem /iz sesvetske škole/ u radne dane posebno u tvornici. Vlasnik E. Rabus dao je lijepu sobu, koja služi za čitavnicu radnika, pa se tamo obuka naučnika održavaju. Za svoj trud honoriran je učitelj po tvornici sa 600 kruna mjesečno". Učiteljica Ivana Pajnić premještena je 1922. godine u Blag, na njeno mjesto došla je Ljerka Hitrec-Lipovšćak. U travnju 1923. opet je premještena I. Pajnić u Sesvete, ali se roditelji učenika protiv njenom dolasku, počinje sudski parnica, ona ipak ostaje do kraja školske godine. U to vrijeme ne postoji školski odbor, jer nema "općinskog zastupstva". Sukob između učitelja u školi prenosi se u šk. god. 1923./24., sve se to u spomenici općino i detaljno razlaže (Pajnić-Tešman). Zbog tog sukoba najviše je stradala nastava, stagnira, u spomenici se nitko ne spominje o djelatnosti učenika. Ipak, sukob je završen, I. Pajnić je imenovana za ravnateljicu /1924./25. godina/, učiteljica Hitrec Jelka je 1925. godine otišla u Zagreb, zamijenila ju je Jelka Grubić, Ravnateljica i učiteljica Tešmanova zamijenio je iste godine Ivan Poljuga. U toj godini školska mladež je cijepljena protiv boginja, školska godina je redovito završila, godišnji ispit je održan 24. lipnja. Učitelj Poljuga je bio kratko vrijeme na školi, zamijenio ga je M. Vitković, koji je osvamo premješten iz Čazme. Za vrijeme njegovog učiteljavanja sesvetska škola je postala TROAZREDNA, ponovo je osnovan školski odbor u koji su uli:

- 1)predsjednik Nikola Matica, sesvetski župnik
 2)odbornici: M. Tapek-Selnica
 Stjepan Cariš-S. Sela
 E. Perjanec-Kobiljak
 I. Šemper-Sesvete
 F. Broz-Dumovec

Virilni članovi su: "gsp. Mirko Šemper, općinski načelnik iz Seveta, dok su u učiteljskom zboru učiteljica Erna Grubić i privremena učiteljica Smiljka Toth". Početkom ožujka učiteljica Grubić je premještena u Lomnicu, mjesto nje je došla učiteljica Ljerka Jambrešić iz Svibovec, privremena učiteljica Smiljka Toth je premještena u V. Goricu, zamijenila je "stara" učiteljica Ljerka Hitrec-Lipovšćak. Na školu u Sevete došao je i novi učitelj J. Frankol (27. VI. 1926.), koji se odmah uključio u izvanškolsku prosvjetno-pedagošku djelatnost, radio je na otvaranju tečujeva za nepismene, otvaranju narodnih knjižnica (održao je ogledno predavanje prilikom otvorenja knjižnice u S. Selima), osnivanja pjevačkih društva (Frankol je zborovoda Hrvatskog seljačkog pjevačkog društva "Posavec" iz Sevetskog Kraljevca). Kada je M. Vitković, nakon samo 7 mjeseci otišao iz škole, J. Frankol je 2. IV. 1927. godine imenovan na mjesto ravnatelja škole. U spomenici je zapisano da se tih godina, 1926./27. pojavio jednako ozbiljan problem kod školske djece: "... djeca piju puno alkohola", pa je škola odmah započela s nizom predavanja o problemu alkoholizma i njegovom štetnom utjecaju na zdravlje, pogotovo kod mladih naraštaja. Završnim ispitima te godine prisustvovao je i novi školski nadzornik, bivši učitelj ove škole M. Vitković. Sljedeće godine, 1928., otvorena je nova škola u Sevetskom Kraljevcu, pa su sada djeca iz Darnova i Kobiljaka potažila te školu/njih 24. Umjesto Ljerke Jambrešić na školi je od 31. I. 1929. godine započela s radom Jelisava Biondić iz Načica. Godine 1928. umirovljen je Nikola Matić, sevetski šapnik, koji je niz godina bio mjesni školski nadzornik i član školskog odbora. Zbog velike hladnoće škola je bila te godine zatvorena oko 15 dana (temperatura je bila ispod - 30 stupnjeva). Iz spomenice šk. godine 1929./30. vidimo da su se učenici i amaterski bavili glumom: "učenici su dali predstava "Kameni svatovi", čist prihod od 900 dinara položen je u poštansku štedioniku". Sljedeće godine zakorski je ukinut peti razred (potpao je pod vihu narodnu školu), a zbog pomaranjanja prostora ukinut III i IV tečaj opetovnice. Došlo je i do promjene u učiteljskom zboru, umjesto učiteljice Hitrec, koja je otišla u Zagreb, došao je iz Ruda Milan Klan. On je tu bio kratko vrijeme, zamijenila ga je učiteljica Marija Mihaljević, tako da sada (1931-1932) učitelj Frankol vodi II i III razred, učiteljica Mihaljević I i IV razred, jer je druga učiteljica Biondić na bolovanju. Škola se posjetio i inspicirao: "nadzornik gsp. Krajačić koji je bio zadovoljan radom s učenicima i postignutim znanjem". U drugoj polovici 1933. godine umirovljena je učiteljica Biondić, nastavu sada vode Frankol i Mihaljević, dok 27. IX. 1934. nije došla učiteljica Katarina Sažnjević. Sljedeće godine, 1934., Sevete su priključene na zagrebačku elektranu i dobile struju, a taj događaj je zapisan i u školskoj spomenici: "Te godine učinjen je ljep korak napreduku našeg mjesta, što je općinski odbor na čelu sa aglinim predsjednikom općine g. Vilkom Pastinićem stvorio zaključak, da se mjesto Sevete rasvijeli električnom strujom. Nastojanjem načelnika g. Pavlinića bude uskoro pristupljeno radnji i već 19. I. 1935. god. po prvi puta mjesto zasvijeli električkom, što je građanstvo postavilo u tvornici K. Rabus. Tako je uveden i vod na SKOLU i obada učiteljska stana". Učenici sevetske učionice i u 1935. godini nastavljaju s kazališnom amaterskom djelatnošću: "školski podmladak dao je priredbu o Božić, a jednu podmladak Crvenog križa, obadrije su bile vrlo dobro posjećene". Dva puta je školu inspicirao školski nadzornik Krajačić, bio je vrlo zadovoljan znanjem učenika. U školskoj godini 1935./36. uspjeh na kraju godine bio je vrlo slab, uspjeh treba tražiti u nedostatku učbenika jer: "općina nije dala novac za školske knjige (a dužna je to obzbeždjeti iz općinskih nameta), a nije nabavljen i osnovni školski materijal (učila)". Osnovna školska pomagala bila su sužno potrebna školi, jer već u 1936./37. šk. godine povećava se broj učenika: "Opća se od svake godine dolazi sve veći priliv najjed dječjaka i činovnika, te će biti potrebno za koju godinu otvoriti i četvrti razred". Od 1925. do 1930. godine broj polaznika u prosjeku je svake godine iznosio 3110 učenika (tako kao od 1919.-1925.), dok od 1930. do 1940. taj broj naglo raste u prosjeku se svake godine upisuje oko 170 učenika. Nestajući knjiga i pomoćnih učila osjeća se i uslijedećoj školskoj godini, a to se sve više osjeća i u nastavu. Učiteljica Mihaljević je premještena u Zagreb, na njeno mjesto je došla učiteljica Ljiljana Vukobratović iz Lovina. Pred Božić 1938. godine općina Sevete je darovala 2000 dinara za obuću i odjeću siromašnoj školskoj djeci. Zbog povećanog broja djece u šk. godini 1938./39. godini: "zamožen je školski odbor da se škola proširi i četiri odjeljenja i nastojanjem školskog nadzornika Rubinića udovoljeno je molbi i otvoreno je četveto odjeljenje. Na školu je došla predavati Marija Milnović iz Šušinceva (30. XI. 1938. -10. I. 1939.), premještena je ubrzo u Dugo Selo, umjesto nje je došla iz Srpskog Mlečića učiteljica Anka Kaufman (12. I. 1939.). Općina je za školu u toj godini nabavila oko 40 knjiga od "Hrvatske sloge". Osnivanjem Banovine Hrvatske prosvjetno odjeljenje u Banovini preuzimaju "poznati pisac školskih udžbenika, učitelj ogledne škole u Zagrebu Ivan Pejković. Uslijed promjene politike dolazi do raznih promjena po školama, premještanja onih koji su bili postavljani od prijateljstva srpske vlasti na vodeća mjesta, te su ili glasovali protiv vode Hrvata dr. Vukta Mačeka ili su se isticali kao veliki Jugoslaveni". Ove promjene zahvatile su i školu u Sevetama, ravnatelj Frankol je premješten u Krapinu, Ana Kaufman u Erdević i Katarina Sažnjević u Zagreb, odukom banske vlasti. Učiteljski zbor u 1941./42. ima 4 učitelja: "novi ravnatelj i učitelj Grgrar Fajdetić, predaje u IV razredu, nova učiteljica Irena Štambuk (zamijenila je učiteljicu Ljerku Mavrić koja je premještena 11. X. 1941. u

Reznik), Ivka Fajdetić u III razredu, Ana Buchler u II razredu. U šk. godini 1942./3. isti je sastav učiteljskog zbora, jedino je 7. rujna 1942. učiteljica Štambuk premještena u Zagreb (Kustošija), zamijenio ju je učitelj Mirko Žganec (dolao iz Vrbovca). Broj učenika, polaznika nije tijekom ove dvije ratne godine smanjen, ostao je isti kao i prije. 1941./2. upisano je 183 učenika (91 dječak, 92 djevojčice), 1942./3. (85 dječaka, 83 djevojčice). Nažalost, tijekom 1944. i 1945. godine školska spomenica nije vođena. Imamo samo podatke o tim godinama iz školske godine 1945./6.: "Godine 1943. u sve školske prostorije uselila se je vojska /njemačka/, nije bilo obuke pune dvije godine, školska zgrada je pretvorena u vojarnu i takvo stanje je bilo do 1945. godine". Međutim, školska nastava i obuka se ipak održavala tijekom tih dviju godina, to je morao konstatirati pisac spomenice iz 1945./46. godinu: "Obuka posljednje dvije godine održavala se je u privatnim kućama, neredomito, zbog učestalih bombardiranja". Naravno, seoska škola je nastavila daljnjim radom, ali je naša obveza prvenstveno bila obraditi i proučiti samo najraniju povijest školstva u Prigorju pomoću dostupnih povijesnih izvora.

**POPIS PREDMETA IZ MUZEJSKE ZBIRKE HRVATSKOG
ŠKOLSKOG MUZEJA
IZLOŽENIH NA OVOJ IZLOŽBI: UČILA, NASTAVNA POMAGALA,
RAĐOVI UČENIKA I NASTAVNIKA, UDŽBENIKA I PRIRUČNIKA TE
ARHIVSKE ZBIRKE**

1. **GLOBUS SA KOMPASOM** / Hajman J. Ludv. 19. st. - Drvo, metal, ljeperka, 45x23,5 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5765:ŠZ3
2. **ZIDNA TABLA S ARHELOŠKIM SPOMENICIMA** / M. Much: akvareli Ljudevita Hansa Fischera. - Zagreb: Vis. kr. hrv. slav. dalm. zemaljska vlada, kraj 19. st. - Papir, platno, kolorirana litografija, 74x54 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;4596:ŠZ3
3. **ZIDNA TABLA S PREGLEDOM UGARSKIH, HRVATSKO, SLAVONSKIH I DALMATINSKIH KRALJEVA** / Dragutin Albrecht: Adam Renner. - Zagreb 1900. - Papir, ljeperka, kolorirana litografija, 74x54 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;4936:ŠZ3
4. **ALBUM: SLIKE IZ STAROG ZAVJETA** / Esslingen: J. F. Schreiber: B. Hummel: A. Rupp. 19. st. - Papir, karton, litografija: 30 str. u albumu, 24,8x31,5 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;4713:ŠZ3
5. **ALBUM: SLIKE IZ NOVOG ZAVJETA** / Esslingen: J. F. Schreiber: B. Hummel. 19. st. - Papir, karton, litografija: 30 str. u albumu, 24,8x31,5 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;4714:ŠZ3
6. **APIS MELIFICA - PREPARAT PČELE MEDARICE I NJEZIN RAD** / A. Pichlers Witwe und Sohn. - Wien - 1898. - 15 preparata u kutiji. - 17,3x25,2x6,2 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;304:ŠZ3
7. **BOMBYX MORIL - PREPARAT DUDOV SVILAC** / A. Pichlers Witwe und Sohn. - Wien. - 1898. - 16 preparata u kutiji. - 25,4x19,2x3,5 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;219:ŠZ3
8. **ŠKOLSKA PLOČICA I SPUŽVICA** / 19. st. - Lapor, drvo, morska spužva. - 20,8x28,6 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;2493:ŠZ3
9. **ZIDNA TABLA: VOJVODA RUDOLF IV. POSJEĆUJE GRADNJU CRKVE SV. STJEPANA** / A. Pichlers Witwe und Sohn. - Wien: Karl Prochaska. - Teschen. - 1890. - Papir, ljeperka, kolorirana litografija. - 83,5x66 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;4956:ŠZ3
10. **PYRRHULA PYRRHULA I: ZIMNICA MALA** / Preparat 2 komada u kutiji. - 1890. - 18,8x23,5x5 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;194:ŠZ3
11. **PLAVI TROPSKI LEPTIR.** / A. Wulfer: Dresden. - Suhi preparat u kutiji. - kraj 19. st. - 17,2x14x3,4 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;229:ŠZ3
12. **LJUDKE RASE: MODEL GLAVE - KAVKAZAC.** / kraj 19. st. - 23,5 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5447:ŠZ3
13. **LJUDSKE RASE: MODEL GLAVE - ETIOPLJANIN.** Kraj 19. st. - 23 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5448:ŠZ3

14. LJUDSKE RASE: MODEL GLAVE - INDIJANAC, /kraj 19. st. -28 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5449:ŠZ3
15. LJUDSKE RASE: MODEL GLAVE - MONGOL, /kraj 19. st. -22 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5450:ŠZ3
16. LJUDSKE RASE: MODEL GLAVE - MALAJAC, /kraj 19. st. -24,5 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5451:ŠZ3
17. RAČUNALO, /Gligor Duda. - Zagreb. - oko 1920. - Drvo, papir. - 29,6x16 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5756:ŠZ3
18. RAČUNALO (JEDINICE SU KOCKE), / Zagreb. - 19/20. st. - Drvo, metal. - 175,5x81,8 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5757:ŠZ3
19. ZBIRKA RUDA, /U kutiji 42 komada). - V. Frič. - Prag. - kraj 19. st. - 16,5x23,2x2,5 cm (zatvorena kutija)
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5454:ŠZ3
20. ZBIRKA RUDA, /U kutiji 42 komada). - V. Frič. - Prag. - kraj 19. st. - 17,5x23x2,5 cm (zatvorena kutija)
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5455:ŠZ3
21. ZIDNA TABLA: RASE LJUDI - JAPANAC / Alfred Kirchoff: Theodor Fischerin Kassel. - kraj 19. st. - 60x79,5 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5457:ŠZ3
22. ZIDNA TABLA: RASE LJUDI - POLINEŽAN / Alfred Kirchoff: Theodor Fischerin Kassel. - kraj 19. st. - 60x80 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5458:ŠZ3
23. ZIDNA TABLA: RASE LJUDI - KINEZ / Alfred Kirchoff: Theodor Fischerin Kassel. - kraj 19. st. - 59x78,5 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5459:ŠZ3
24. ZIDNA TABLA: DIONIZIJEV TEATAR U ATINI - / J. Langl: Ed. Holzgel. - Wien. - kraj 19. st. - Papir, platno, kolorirana litografija. - 77,2x58,3 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;1011:ŠZ3
25. ZIDNA TABLA: HRVATSKI NAROD / A. Pichlers Witwe und Sohn. - Wien. - kraj 19. st. - Karton, platno, kolecirana litografija. - 88,5x67 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5461:ŠZ3
26. ZIDNA TABLA: INOZEMNE BILINE - DUHAN / A. Pichlers Witwe und Sohn. - Wien. - kraj 19. st. - Karton, platno, kolorirana litografija. - 88,5x67 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;55518:ŠZ3
27. ZIDNA TABLA ZA PRIRODOPIS / F. E. Wachsmuth - Leipzig. - kraj 19. st. - Papir, kolorirana litografija. - 66,4x87,4 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5763:ŠZ3
28. ZIDNA TABLA ZA PRIRODOPIS / F. E. Wachsmuth - Leipzig. - kraj 19. st. - Papir, kolorirana litografija. - 66,4x88 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5762:ŠZ3
29. ZIDNA TABLA: PREGLED SKLANJANJAH ILIRSKIH JEDINSTVENI BROJ / Ljudevit Gaj. - Zagreb. - sredins 19.st. - 38x47 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG;5498:ŠZ3

30. ZIDNA TABLA ZA JEZIKOSLOVNU OBUKU. / Karl Goriška. - Beč - kraj 19. st. - 60x83 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG:5462:ŠZ3
31. ZIDNA TABLA ZA JEZIKOSLOVNU OBUKU. / Karl Goriška. - Beč - kraj 19. st. - 84,5x60,2 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG:5758:ŠZ3
32. RISANKE ZA PUČKE ŠKOLE. / Stjepan Šmidt C. Albrecht (J. Wittasek). - Zagreb - 1901. - 1905. - Karton, papir, ljeperka. - 29,5x21,5 cm (uvezane su tri risanke).
Inv. br. HŠM 925:ZAG:5147:ŠZ3
33. RISANKE ZA PUČKE ŠKOLE. / Josip Hohajzer: J. Fleischmann. - Bjelovar - 1890. - 1900. - Papir, ljeperka. - 27,5x20,5 cm (uvezane su tri risanke).
Inv. br. HŠM 925:ZAG:5148:ŠZ3
34. KRASOPISNA BILJEŽNICA / Radovi učenika 2. 3. i 4. razreda. - Puška škola. - Vugrovec. - 1866. - Papir, karton, ljeperka. - 26,5x21 cm (uvezano je 58 listova).
Inv. br. HŠM 925:ZAG:4969:ŠZ3
35. KRASOPISNA BILJEŽNICA / Radovi učenika - Puška škola. - Vugrovec. - 1865. - Papir, karton, ljeperka. - 34x21 cm (uvezano je 69 listova).
Inv. br. HŠM 925:ZAG:5121:ŠZ3
36. ZEMLJOPISNNA KARTA KRALJEVINA HRVATSKE SLAVONIJE DALMACIJE I SUSJEDNIH ZEMALJA / Rajko Čop. - Zagreb: C. i kr. dvorska tiskara, litografski zavod Dragutin Prochaska; Češin, Naklada kr. sveučilišne knjižare Franje Supila (Robert Ferdo Auer): Zagreb. - 1900. - Papir, kolorirana litografija. - 43,5x39 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG:5777:ŠZ3
37. KARTE ZA HRVATSKU POVJEST. / (iz Klaičevog atlasa iz 1858. god.) L. Hochbaum: C. Albrecht. - Zagreb. - 1888. - Papir, platno, kolorirana litografija. - 49,4x64 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG:5778:ŠZ3
38. KARTA SA STATISTIČKIM PODACIMA O PUČKIM ŠKOLAMA U KRALJEVINAMA HRVATSKOJ I SLAVONIJI / Kartografski zavod C. Albrecht (J. Wittasek). - Zagreb. - 1904/5. - Papir, litografija. - 55x38 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG:5779:ŠZ3
39. ZIDNA TABLA ZA VJERONAČUINU OBUKU : MONSTRANCA I KALEŽI / Zagreb. - kraj 19. st. - Karton, papir, kolorirana litografija. - 59x71,4 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG:5761:ŠZ3
40. ZIDNA TABLA ZA MATEMATIKU : PREDLOŠCI ZA POČETNO RAČUNANJE. / Uchloey. - Prag. - kraj 19. st. - 80x99 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG:5766:ŠZ3
41. ZAPISNIK UČIONE VUGROVAČKE / Vugroc. - 1835. - 1874. - (restaurirana, originalne korice su znebrne, a uvezano je 115 stranica. - 44,6x30,6 cm
HŠM Arhivska zbirka: Ad. 1/V - 37; R - 3038
42. PERNICA SA RAČUNALOM. / Danica Jerand. - Zagreb. - oko 1900. - Drvo, metal, staklene perle, konac. - 23,5x6,8x3 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG:3194:ŠZ3
43. DRVENA PERA ZA KRUŽNO PISMO / Zagreb. - 1900. - Drvo. - 25 cm (4 komada).
Inv. br. HŠM 925:ZAG:5146:ŠZ3
44. STALAK ZA ŠKOLSKU PLOČU / Zagreb. - oko 1930. - Drvo. - 114x170 cm
Inv. br. HŠM 925:ZAG:5759:ŠZ3

45. ŠKOLSKA PLOČA. / Zagreb. - oko 1930. - Drvo. - 121,2x150 cm
Inv. br. HŠM 925-ZAG-5760-ŠZ3
46. Antun, Cuvaj: RAČUVODSTVENA OBUKA U NIŽIM I VIŠIM PUČKIM ŠKOLAMA. / Zagreb. - 1891.
Inv. br. UP 2922
47. Ivan, Stohl: Josip, Torbar: CRKVENE PJESME ZA ŠKOLSKU MLADEŽ I ZA PUK. / Svezak I - Zagreb. - 1858.
Inv. br. UP 908
48. Đuro, Šimončić: ČITANJA I EVANĐELJA. / Zagreb. - 1895.
Inv. br. UP 2033
49. POČETNICA ZA PUČKE ŠKOLE U HRVATSKOJ I SLAVONIJI. / Zagreb. - 1899.
Inv. br. UP 27
50. ČITANKA ZA DRUGI RAZRED NIŽIH PUČKIH ŠKOLA U HRVATSKOJ I SLAVONIJI. / Zagreb. - 1910.
Inv. br. UP 91

Kustosica HŠM-a

Vesna Ripo

Izdavač:
MUZEJ PRIGORJA
Trg D. Domjanića br. 5
SESVETE

Za izdavača:
VLADIMIR SOKOL

Autor kataloga i izložbe:
MLADEN NADU

Likovna oprema:
VINKO FIŠTER

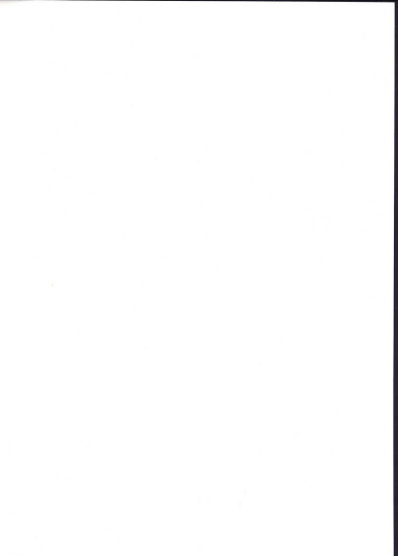
Autor likovne postave:
DUBRAVKA HABUŠ - SKENDŽIĆ

Suradnici:
IRENA PETRINEC
ALEKSANDAR BENAŽIĆ

Fotografije:
IRENA PETRINEC

Tiskara:
»GRAFORAD« Krajnova 3, RUGVICA

Naklada:
500

Pučka škola Vagrovec, I razred 1933. učitelj Milan Matanić

**POVIJEST
ŠKOLSTVA
U
SESVETSKOM
PRIGORJU**